

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Дипломна робота
з перекладу на тему:

**«ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ІСПАНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО
ДИСКУРСУ В МЕЖАХ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ»**

Студента групи МПісп 56-18
факультету перекладачів
денна форма навчання
спеціальність **035 Філологія.**
спеціалізація **035.05 Романські мови і
літератури (переклад включно)**
Рандіна Валерія Вікторівна
Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Залєснова О. В.

Допущено до захисту

« ___ » _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н. Г.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Зміст:

Розділ I

Вступ.....	1
1. Політична лінгвістика.....	3
1.1. Поява та розвиток політичної лінгвістики.....	4
1.2. Поняття дискурсу. Політичний дискурс.....	19
1.3. ЗМІ, як інструмент поширення політичного дискурсу.....	25
2. Гендерна проблематика в Україні та світі.....	27
2.1. Формування поняття «Гендер».....	30
2.2. Переклад гендерно маркованих одиниць.....	33
Висновки до розділу I.....	37

Розділ II

1. Питання гендеру та його розвиток на прикладі політичного газетного дискурсу Іспанії.....	38
1.1. Розбір доктрини Боске, як відображення гендеру у політичному дискурсі.....	46
1.2. Доктрина Боске, як поштовх до змін. Перекладацький аспект.....	53
2. Політичний та газетно-політичний дискурс Іспанії на сьогодні. Перекладацький аспект гендерно маркованих слів.....	65
Висновки до розділу II.....	74
Загальні висновки.....	75
El Resumen.....	77
Література.....	79

ВСТУП

Актуальність теми - у XXI столітті вийняtkово важливою умовою переходу до «нового суспільства» є те, щоб всі аспекти життя, такі як програми, законодавство, будь-які проекти спрямовані на соціальний розвиток та охорону навколишнього середовища враховували чинник гендерної рівності, яка на сьогоднішній день все ще не була досягнута у зв'язку з часом та ресурсозатратністю процесів пов'язаних з цим. Лінгвістика, хоч не має прямого зв'язку з питанням гендеру, але вона не уникає його, тому що це соціальний феномен, а все що пов'язано із соціумом передбачає використання мови, тобто інструмента лінгвістики, я у творенні так й перекладі.

Мета роботи – показати та проаналізувати гендерне питання у розрізі політичного дискурсу Іспанії та уцілому усього іспаномовного світу та розглянути його безпосередньо в аспекті перекладу.

Завдання роботи – підходячи до питання гендеру перш за все розібрати феномен політичної лінгвістики, її утворення, історичний розвиток, сутність та мету. Переходячи від політичної лінгвістики розібрати, що таке «дискурс» загалом, розглянути політичний дискурс та його щільний зв'язок із ЗМІ, як засобом поширення політичного дискурсу та у той же час його невід'ємну частину. Останнім і найголовнішим кроком, розглянути питання гендеру у політиці Іспанії та іспаномовного світу, її тенденції, розвиток з усіх сторін включаючи перекладацький аспект.

Об'єктом дослідження є політичний дискурс.

Предмет дослідження є переклад політичного та газетно-політичного дискурсу з урахуванням гендерного аспекту.

Методичну інформаційну базу дослідження складають різноманітні інформативні джерела включаючи політичні новини та документи політичного характеру Іспанії та іспаномовного світу. В процесі написання

даної роботи **використано наступні загальнонаукові методи:** метод аналізу, метод порівняння, метод історико-географічний.

Структура роботи – складається з 2 розділів, де у першому розділі розглядається наступне: політична лінгвістика, політичний дискурс, гендер та перекладацький аспект гендеру.

У другому розділі розглядається наступне: проблема гендеру у іспанській мові, праці з питання гендеру, гендер у перекладацькому аспекті.

РОЗДІЛ І

1. Політична лінгвістика

Джерела сучасної політичної лінгвістики можна прослідкувати ще з античної риторики, адже питанням так званого «політичного красномовства» займалися в Римі, а також у Давній Греції. Коли усталені античні демократії змінилися феодальною монархією, питання політичної лінгвістики в даному аспекті було призупинено на багато сторіч. Тим не менше, дослідження було відновлено водночас з розвитком демократії в світі, зокрема в Західній Європі та Північній Америці – адже політична комунікація являється необхідною умовою в демократичного ладу та суспільства. До прикладу пропоную розглянути головні стадії в історії опанування політичної комунікації. Задовго до становлення політичної лінгвістики як спеціального наукового спрямування з вивчення питань політичної комунікації конкретні публікації усвідомлювалися як варіація стилістичних чи риторичних досліджень. Належні публікації несли «рецептурний» характер, який виславляє, чи «критичний» характер, що, в свою чергу, засуджує. В першому випадку публіцисти воліли донести, як саме можна дійти успіху в суспільних промовах, зокрема в політичному аспекті, тобто зосередитись на суті. В другому випадку фундаментальна увага відводилась деталям - характеристиці переваг та прогалин мовної діяльності певних політичних керівників. Аспекти риторичних вмінь політичних постатей розглядалися принципово активно. Першопричинами авторитетності промов політичних лідерів вбачали у фонетичних і ритмічних ознаках; правильності, відкритості, стислості, образності, точності, логічності, та в інших якостях мови. У роботах критичного характеру першочергова увага відводилась несумлінності мовної діяльності політичних супротивників – бідності думки, їхньої мовної недбалості.

1.1 Поява та розвиток політичної лінгвістики

Початком розвитку політичної лінгвістики в минулому столітті стала Перша світова війна, яка призвела до безпрецедентних людських втрат і завдала переверот в поглядах всього людства. З'явилася потреба аналізу політичної комунікації та її взаємовідношення із суспільно-політичними процесами, що стало в світі більш важливо. Розуміння механізмів маніпуляції громадськими поглядами отримало велику наукову й гуманітарну вартість. По закінченню війни вся увага політичних діячів була направлена на вивчення засобів виникнення громадських поглядів, ефективної політичної та військової пропаганди.

Значуща діяльність цього етапу відноситься до діяльності письменників та журналістів Уолтера Ліппманна, Пола Лазарсфельда, Гарольда Дуайта Лассвелла. Уолтер Ліппманн, зокрема, вивчав питання пропаганди й агітації, обіймав посаду радника у дванадцяти президентів США. На сьогоднішній день у політичній лінгвістиці використовуються його твердження «процесу установки порядку денного» (agenda - setting process), - висвічування та вирішення в політичній комунікації певних питань і замовчування інших. Також йому належить розробка та застосування методу контент-аналізу для дослідження суспільних поглядів про загальну політичну картину світу.

Другим значущим попередником лінгвістики був Пол Лазарсфельд, який присвятив свою діяльність вивченню та аналізу поняття пропаганди (ефективності радіопрограм, радіоаудиторії, вплив радіо на смаки слухачів) в Колумбійському університеті. В 1937 р. Лазарсфельд кермував експериментальним проектом, в якому вивчав вплив радіомовлення на американських слухачів. Пізніше на засадах цього проекту було створено «Бюро прикладних соціальних досліджень» - єдиного дослідницького інституту того часу, заснованого на базі університету, що займався аналізом

проблем й політичної комунікації. Полу Лазарсфельд першим застосував метод контент-аналізу щодо виявлення впливу на виборців від передвиборної агітації ЗМІ. В ході кропіткої роботи дослідників останні завагались щодо суцільної природи авторитету засобів масової інформації на виборців. Згодом Лазарсфельд та інші дослідники розробили модель комунікації, щодо якої в суспільстві побутують придатні до впливу політичної агітації лідери суспільної думки (opinion leaders), які популяризують політичну інформацію з каналів міжособистісного спілкування. Метод Пола Лазарсфельда отримав широке піднесення та динамічно застосовується по сьогоднішній день.

Також посеред передвісників нинішньої політичної лінгвістики слід виділити ім'я Гарольда Лассвелла. Завдяки йому був розвинутий метод контент-аналізу та його ефективно поширення щодо пізнання мови в політичному аспекті. Гарольду Лассвеллу вийшло вказати взаємозв'язок між політичним режимом та стилем політичної мови. Виходячи з думки фахівців, дискурс політиків-демократів надто близький дискурсу виборців, до яких вони і звертаються. І навпаки, їх опоненти пориваються до вищості та першості їх від звичайних членів суспільства, що неодмінно висвітлюється в стилістичних особливостях політичної мови влади. Нововведення в мові можуть призвести до значних пертурбацій, саме тому будь-які зміни в стилі політичної мови слугують сигналом демократизації суспільства чи занепаду демократії. Таким чином в середині минулого століття дослідники Г. Лассвелл, С. Якобсон, Н. Лейтес і інші вказали різноманітні взаємовідношення між сематикою мовних одиниць та політичних процесів опираючись на розбір та аналіз тих самих радянських гасел, публікацій фашистської та нацистської пропаганди.

В цей самий час виникає ще один поштовх щоб переосмислити значення мови в політичному аспекті, поєднаний з так званою «школою» тоталітаризму і загрозою наступної, більш нищівної світової війни. До вимогливого аналізу тоталітарного дискурсу вдарились не тільки дослідники

в сфері комунікації, але і письменники-публіцисти, зокрема англієць Джордж Оруелл. Д. Оруелл видав в 1949 р. роман-антиутопію «1984», що яскраво описував принцип «двозначності» (doublethink) і словник «новомови» (newspeak), що чітко проілюструвало методи та засоби маніпуляції завдяки однієї лише мови перевернути людську свідомість з метою утримання та узурпації влади в тоталітарній державі. Джордж Оруелл виразно продемонстрував, як саме заручившись однією лише мовою можна примусити суспільство увірувати брехні та визнати її чистою правдою, а в основу ідеології вкласти оксюморонні гасла: «Війна – це мир», «Воля – це рабство», «Незнання – це сила». Виходячи з цього пропоную звернутись до не такої далекої історії - війну радянських військ в Афганістані назвали «інтернаціональною допомогою». А Американські керманічі іменували військові дії проти Югославії й Іраку «боротьбою за встановлення демократії». В 1948 році Д. Оруелл опублікував статтю «Politics and the English Language», в якій особлива увага була спрямована на те, що такі слова, як socialism, democracy, freedom, patriotic, justice class, totalitarian, progressive, reactionary, bourgeois, equality не несуть в собі ніякого значення, а будь-які зумилля надати цим словам чітке визначення, на диво, наштовхуються на опір від політиків, тому що ці слова застосовуються з ціллю маніпуляції людською свідомістю. На сьогодні в політичній комунікації їх іменують ідеологемами. Звичайно, «Новомова» була лише плодом фантазії Оруелла, гіперболізованим домислом до чого ж в кінцевому результаті може дійти широке поширення тоталітаризму в тій самій Великобританії.

Німецький письменник, філолог та дослідник тоталітарного режиму та мови нацистської Германії Віктор Клемперер детально проаналізував «новомову». В своїх роботах Клемперер розглядає політичну комунікацію німецького фашизму, а аббревіатура в його книзі - «LTI.» позначає так звану «Мову Третьої Імперії». Хотілось би виділити, що комунікація нацистської політичної мови виявилася більш неоднозначною. Адже аж ніяк не потрібно щось забороняти, достатньо просто взяти окремий вислів в лапки, до

прикладу «німецький філософ» Кант – вже не німецький і не філософ. На допомогу поширення ідеології фашизму в нацистській Німеччині прийшли й безліч інших мовних засобів: метафори, символізм та пошиення практики заборони. Пізніше з'явилися описи комуністичної «новомови» і мовний опір йому в державах «соціалістичного табору»: у Східній Німеччині, у Польщі, Росії та ін.. Властиві були й особливості національних тоталітарних дискурсів, до прикладу, у радянському політичному дискурсі: «для трудового народу», «проти класово - чужих елементів», «класова боротьба» та ін. Дослідники відокремили властивості тоталітарного дискурсу:

- централізація пропагандистської діяльності,
- нав'язування абсолютної істини,
- ідеологізація,
- лозунговість, заклики до певних дій, домінування монологу «вождів» над діалогічними формами комунікації, чіткий розподіл суб'єктів на СВОЇХ і ЧУЖИХ і т.п.

Політолог, соціолог та автор терміну «геополітика» Рудольф Челен підсумував, що «світ населяє група людських істот, які перебувають один з одним або в дружніх, або у ворожих стосунках, сперечаються за простір, живуть та вмирають». В 1916 р. Р.Челен опублікував книгу «Staten som lifsform», у якій детально обгрунтував свої дослідження антропоморфної політичної метафори.

Опісля закордонні фахівці поступово перейшли на новий етап розвитку політичної лінгвістики та зосередились на дослідженні комунікативної практики в сучасних західних демократичних державах. Ці праці дали змогу побачити та переконатися в тому, що за обставин «свободи» безперервно використовується мовна маніпуляція свідомістю. Через оновлені політичні умови довелося змінити методи комунікативного впливу.

По закінченню Другої світової війни філософи та соціологи Теодор Адорно, Герберт Маркузе, Макс Хоркхаймер широко обговорювали форми антидемократизму, тоталітаризму та націоналістичного шовінізму. Під час «холодної війни» між Радянським Союзом і його союзниками та США та їх союзниками чимало уваги лінгвістів приділялось мілітаристському дискурсу. Поняття «ядерна мова», використовується політиками задля визначення перспективи застосування ядерної бомби, для завуалювання і замовчування можливих катастрофічних наслідків. Значущу роль у розвитку ситуації в політичному аспекті відіграють метафоричні образи «ядерна зима», «атомний апокаліпсис», «палії війни» та інші вислови. В середині минулого сторіччя за кордоном систематично з'являються роботи дослідників й підручники з політичної комунікації й методів її аналізу. Уже сьогодні політична комунікація являється відносно самостійним напрямом лінгвістичних пошуків.

Як і будь-який новий науковий напрямок чи субдисципліна, політична лінгвістика потребує осмислення своїх методологічних основ і переведення теоретичних понять на операційний рівень. Сьогодні вже цілком очевидно, що політична лінгвістика має як політологічні, так і лінгвістичні терміни.

Серед них слід відокремити мову політики. Мовну політику держави завжди розвиває та привносить в суспільне життя еліта. Видатний англійський соціолінгвіст Роджер Белл з цього приводу зауважив: «Досі ми не звертали уваги на питання, хто ж має вирішальний голос у справі мовного планування в країнах, що розвиваються. Відповідь може бути одна: еліта». В далекому 1918 р. відомий французький лінгвіст Антуан Мейє чітко охарактеризував язок мови й політики: «боротьба за мову є символом боротьби за владу». У році 1971 Покок Джордж помітив певну можливість мови отримати статус політичної-підсистеми і саме тому радив не припиняти експерименти. Чверть століття – саме стільки часу понадобилось, задля того щоб постійні дослідження переросли у певний науковий підхід до пізнання

політичної мови. Мова – писемна, усна, електронна є чимось невідривно пов'язаним з процесами мислення та пізнання; тільки у цьому випадку може початись утворення, ускорення та загалом поширення певних понять. Особливості тієї чи іншої мови можуть знатно утворювати вплив на утворення тих або інших відмінностей політичної культури. Тому та частина лінгвістики, яка займається вивченням мови як засібу комунікації, неодмінно має бути включеною до числа аналогічних політиці дисциплін. Політична мова, що утворилась на кордонах політології, соціолінгвістики, когнітивної лінгвістики, стилістики і т.д. визначилась стрімкою динамікою свого процесу розвинення і здатністю поєднувати у собі здобутки галузей що є суміжними до наукового знання. Дорога з аналізу політичної лінгвістики режимів тоталітаризму до вивчення у глобальному контексті культурних, соціологічних, міжособистісних, когнітивних аспектів правительства були пройдені доволі швидко. Дослідники брата Мухарямови [4] дають таке визначення політичній лінгвістиці, а саме як «субдисципліну на стику політики і лінгвістики, що досліджує мову політики (мовні аспекти відносин влади) і мовну політику (політико – правовий режим мовного життя суспільства). Її предметом виступає вся сукупність політико – мовних відносин, увесь спектр політичних вимірів мовного життя суспільства і мовних вимірів політики». У наш час уявлення взаємодії мовного і політичного базується на визнанні цінності запропонованих методів лінгвістичного дослідження мовної активності, перш за все методів контент – аналізу та аналізу дискурса.

Тож у наші дні можливо виокремити такі ознаки розвинення політичної мови:

- «глобалізація». У минулі часи подібні наукові досліді проводились у Північній Америці та Європі, але останнім часом ці дослідження також проводяться й в країнах Африки, Азії і загалом більшій частині світу. Варто додати, що після етапу

«падіння залізної завіси» пострадянські вчені почали значно активніше вивчати методологію, евристику та інші дисципліни;

- все частіше політична лінгвістика звертає увагу на принципово нові проблем сьогоденного миру: дискурсу тероризму, політкоректності, толерантності у соціумі, комунікації, фундаменталістському дискурсу та іншим;
- на нашому етапі, політична лінгвістика стає все більш незалежним напрямком науки маючи свої собоюливі методикм, традиції та школи. У цьому етапі вона має широке розповсюдження й свою визначену дисципліну, так звану політичну лінгвістику. Також мають місце наукові конференції, активно публікуються новітні дослідження.

У політичній лінгвістиці нашого століття є можливим виокремити автономні чотири напрямки: 1. Аналіз контенту. 2. Критичний аналіз. 3. Риторико-аналіз. 4. Дослідження когнітивності політичного дискурсу. М.В. Гаврилова, російський лінгвіст, дослідник політичної лінгвістики, написала з цієї теми книгу «Критичний дискурс - аналіз сучасної закордонної лінгвістики» у 2003 році. А з 1990 виходили спеціальні журнали «Дискурс і суспільство», «Критичні дослідження дискурсу», «Дослідження дискурсу». Привертають увагу авторів випадки зловживання владою у різних моментах життя громади, а також нерівність на почві гендеру, соціальна нерівність й етнічна.

Але можливості традиційних методик дослідження політичної лінгвістики ще не вичерпані до кінця. Політична лінгвістика значно розвинулась у наступних країнах: Південна Корея, Китай, Тайвань, Сингапур, Японія. У інших країнах, таких як Україна і наприклад Індонезія, процес становлення політичної лінгвістики ще тільки набирає обороти, як і лінгвістичні дослідження. Розуміння актуальність завдань дослідниками

політичної лінгвістики різних держав, стає визначним моментом у перетворенні політичної лінгвістики у автономну науку.

Політична лінгвістика в Україні, як і на усьому пострадянському просторі – є зовсім новою субдисципліною. Оскільки будь-якого об'єктивного аналізу політичної комунікації і загалом політичної мови бути в умовах тоталітарного контролю просто не могло. У тих умовах критика допускалася лише «буржуазного» (тобто критика ідеології та пропаганди буржуазії). Таким чином початок утворення та перетворення політичної лінгвістики у автономний, науковий напрям чи субдисципліну насправді почалося лише у 90-х роках. Бурхливий розвиток політичної лінгвістики є доказом очевидного – що нові дисципліни утворюються і швидко розвиваються тоді, коли вони обумовлені суспільними потреби. Політична лінгвістика утворилась в ході процесу інтеграції лінгвістики, політології та праць на теми політичної філософії, соціальної психології, соціології та інших взаємопов'язаних галузей.

Потреба у виділенні політичної лінгвістики автономною наукою на початку нового тисячоліття була результатом кількох обставин: 1) Перша – це те, що лінгвістика відчула певну потребу у тому, щоб поповнити власну теоретичну базу аналізами реального функціонування систем мови. 2) Друга – це те, що вакуум у політичних науках став значно відчутнішим, а пов'язане це з очевидною нестачею аналізів текстів ЗМІ і політичних дискурсів з метою моніторингу різноманітних переживань з сфери суспільної свідомості. 3) Третя – загалом це все можна було б назвати певним замовленням соціуму, оскільки бажання політиків до керування людською свідомістю активно зростало, і у зв'язку з чим мисляча частина суспільства почала активно втручатись у політичну комунікацію. 4) Четверте – нестача сучасних методів мовного маніпулювання аудиторією. 5) П'яте – розвиток і аналіз технологій маніпуляції через підвищення рівня зацікавленості суспільства у політиці.

Найважливіше предметне поле у політичній лінгвістиці має місце у перетині влади та мови. Політична мова у свою чергу – є своєрідним

феноменом, дуже специфічним й водночас розмитим. Ось наприклад, один термін «демократія» має купу різновидів та приблизно двісті визначень. Саме тому пояснення специфіки всіляких теорій «демократії» напевно під силу лише дуже невеликій групі вчених. Підхід європейців характеризується як дискурсивний. У свою чергу франкомовна школа опирається головним чином на роботи структуралістів : Бурдьє, Барта, Бенвеніста, - і трактує поняття мови як велику систему, що підпорядковує собі все, політиків у тому числі. П'єр Бурдьє запропонував цікавий підхід як перетинається наукове та політичне [71]. Бурдьє у політичному полі баче логіку «друг – ворог», і поле це має менш автономності, у порівнянні з науковим, що де Бурдьє баче логіку «істинного – неістинного». Тож увага спрямована головним чином не на автономність «універсуму дискурсу» та логіку «істинне – неістинне», а саме у поле влади з своєю логікою «друг проти ворога». Бурдьє проливає світло на те, що є тенденція політичній комунікації маскуванню під «наукову». Це у свою чергу потрібно політичній комунікації для пояснення та поширення владних та загалом будь-яких намірів політиків, і що логічно, навпаки для приховування та керування свідомістю суспільства. Трохи другим шляхом йшли вітчизняні вчені у вивченні предметного поля. Вони активізувались під кінець минулого сторіччя та були зайняті у більшій мірі дослідженням суспільств різних країн зі сторони етномовності. Антропоцентричний підхід – є найпершим підходом до науки про мову, з яким російські вчені підійшли до «політології мови». Проблеми пов'язані з мовними режимами, рівноправністю між мовами, норм-основ двомовності та мовної політики уважно вивчали російські вчені того часу.

У політичній, російській думці чітко виділилась тенденція до розрізнення сфери використання мови та лінгвістики політики. Об'єктом дослідження політичної лінгвістики є макроструктури політичного дискурсу, зміни й мотивування сюжетів, жанрів тощо. Інше предметне поле у політичній лінгвістиці – це той момент, де перетинається політика й ідентичність, що у свою чергу концентрується навколо проблем мови. Мовна

політика будь-де, особливо поліетнічна - це не лише урегулювання режиму мови, але також баланс на межі політичних завдань різної спрямованості. Тому що водночас з політичними інтересами, що мають різну спрямованість, у реакцію входять комунікативні й символічні – функції мови, які також мають різну спрямованість. Справа мовної політики завжди мала и має гостру конфліктність. Мова, яка в інших сферах виступає як засіб «гасіння» конфліктності, у даному випадку сама стає заручницею політичних інтересів і відповідних інтриг. Не випадково навколо етнічності, національної ідентичності, націоналізму дуже часто відбуваються вербальні баталії, які інколи не поступаються справжнім битвам. Приріст важності етнічної ідентичності в кінці ХХ ст. пов'язують з наслідками пробудження суспільної свідомості і пришвидшену глобалізацію людства, спотвореним поділенням цілих націй на «бідні й багаті», підвищенням конфліктності поглядів при обставинах чинної перехідної економіки, піднесенням транспортних, мобільних комунікацій і способів зв'язку, які заохочують згуртування усіляких етнічних діаспор. У світі налічується нині до 5 тис. національних меншин, з них 575 проживають на територіях європейських держав і близько 200 на пострадянському просторі. Зростання впливу політизованої етнічності в сучасному світі спонукає до більш активного дослідження її мовних можливостей. Особливо корисним для політичної лінгвістики може бути антропоцентричний підхід, в якому відправним пунктом виступає лінгвістична інтуїція власне носія мови. Протилежний йому – системоцентричний підхід - фокусує увагу на текстах і аналізі мовної системи саме через тексти. Та загалом і той, і інший підходи у чистому вигляді не існують. Тому антропоцентричні і системоцентричні підходи «працюють» лише тоді, коли вдало комбінуються. Антропологічні лінгвісти прийшли до розуміння того, що загальні уявлення людини про те, що відбувається зовні, не «задані» цілком зовнішніми подіями. Більш доцільно сформулювати проблему таким чином: людина бачить і чує те, до чого її робить чутливою граматична

система мови. Тому просто надзвичайно важливо зберігати відмінності між людьми і культивувати «позитивну терпимість» і повагу до інших як гарантію власної безпеки. Зокрема, історик Ерік Гобсбаум дає нам зрозуміти, що «ототожнення у політичних цілях нації з мовою називається лінгвістичним націоналізмом». Він підкреслює те, що в його основі лежать зовсім «не проблеми культури або засоби спілкування, але й проблеми влади й статусу, політики й ідеології». Приєднуючись до дослідження важкої сфери міжетнічної співдії, політична лінгвістика залучившись своїми методами здійснює тут висвітлення розуміння різниці між словом та справжнім сенсом політики, безпосередньо в мові та культурі. В даному розумінні лінгвістика може опрацювати ситуативність, переінакшення тотожностей в залежності від обумовленості політичних відносин і комунікативної взаємодії, складну діалектику націоналізму чи патріотизму, поради способи оборони культурної, мовної, етнічної однорідності. Особливий наголос у новій субдисципліні робиться на взаємодію мови, політики й етнічності. Мова відіграє визначальну роль у символізації ідентичності, позиції, статусу. Там, де виникає розбіжність між етнічністю і мовними орієнтаціями, символічне значення мови незмірно посилюється. Засоби політичної лінгвістики виявляються придатними і для спостереження над магічною функцією мови. Імітаційні можливості вербальної взаємодії успішно використовуються в іміджелогії – новому напрямі політичної науки, що аналізує можливості творення політичних образів символічними засобами. Створення іміджів політиків – надзвичайно цікавий з політико-лінгвістичного погляду процес: тут реальне та ірреальне, природне і штучно сконструйоване переплетені настільки, що знайти якісь межі практично неможливо. Це особливо виразно виявляється під час віртуального спілкування в Інтернеті. Емпірична база для сучасної політичної лінгвістики створюється як дослідженнями в галузі дискурс-аналізу, так і етнополітичним аналізом проблем мовного режиму, мовного законодавства, мовної політики, двомовності, бікультуральності. На відміну від лінгвістів, політологи до нової субдисципліни ставляться досить

стримано, надаючи перевагу дослідженню мови. Для політолога важливо насамперед з'ясувати природу і сутність мовної та «навколомовної» політики як сфери політичних комунікацій. Для лінгвіста ж важливо проаналізувати політичний дискурс як систему риторичних прийомів і як мистецтво, яке може бути спрямоване не лише на суспільне благо, але й на маніпулювання масовою свідомістю. Лінгвістика разом із семіотикою тяжіють до проблем моделювання політичного дискурсу – з'ясування механізмів народження політичних текстів, характеристик мовної поведінки політика, вербальних і риторичних стратегій, меж і прийомів метафоризації. Тому їх особливо приваблюють методи дискурс – аналізу.

Якщо в Україні буде своя політична лінгвістика, то вона відразу ж ділитиме своє предметне поле з етнополітологією. В країнах Заходу та в Росії вона вже набула наукового статусу. Неможливо переоцінити її значення для визначення пріоритетів у такій складній і дражливій сфері, якою є задоволення мовно – культурних потреб національних меншин і етнічних груп. Шлях до зближення дослідницьких методів політичної лінгвістики й етнополітології проклала лінгвістична антропологія (Д. Хаймсон, Дж. Гампертц та ін.). Новий сплеск інтересу до політико – мовної проблематики відбувся у світовій науці на рубежі 80-х і 90-х рр. Макросоціетальний політичний аналіз у сполученні зі здобутками етнології забезпечив переведення досліджень політики, ідеологічних стратегій, етнічних стереотипів на міждисциплінарний рівень. Виявилось, що мовне планування може приховувати мотивації, які влада не схильна афішувати. Таким чином, уся мовна політика набула якості соціологічної й політичної аналітики. Проблема політичної лінгвістики було присвячено щорічну (1995р.) конференцію Бельгійського лінгвістичного товариства, одним з ініціаторів якої був Я. Блуммерт. На конференціях обговорювалося широке поле проблем – від політики ідентичності до дискурсу націоналізму й расизму, від політичної риторики до мовного планування і мовної стандартизації. Про «нову науку» ще не йшлося, лише про «парадигматичне зрушення», яке

пов'язане із застосуванням концептів «влада», «політика», «ідеологія» для пояснення різних лінгвістичних феноменів. Ці підходи дістали розвиток у збірнику «Мовні ідеологічні дебати», що побачив світ 1999 р. у Берліні і Нью – Йорку в серії «Мова, влада і соціальні процеси». Незважаючи на те, що Україна мала досить розвинену лінгвістичну традицію, вона довго стояла осторонь таких концептуальних підходів. Впродовж тривалого часу проблема впливу мови на політичну сферу в Україні розглядалася лише у руслі порівняльного мовознавства, зокрема у працях академіка Леоніда Булаховського. Нині ці підходи дістають розвиток у соціолінгвістиці, зокрема у працях відповідного відділу Інституту української мови НАНУ. У його унікальній картотеці послідовно відтворюються ті зміни, які відбуваються у мові під впливом політики. Соціопсихологічні аспекти мовної компетенції особистості досліджує Н. Шмарова. Активна робота у напрямі вивчення взаємодії мови й соціуму, національно–культурної специфіки мовної комунікації ведеться на кафедрі міжмовних комунікацій і журналістики Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Зокрема досліджуються мови й етноси у полікультурній ситуації Криму, що є дуже актуальним для України в цілому, сценарії мовної комунікації у Web – просторі, вивчаються проблеми тексту, дискурсу, ролі ЗМІ у комунікативному просторі України. Сьогодні вже можна говорити про чітко окреслену предметну сферу політичної лінгвістики в Росії, яка включає в себе не тільки аналіз дискурсів і дискурсивних практик, але й широкий спектр проблем політичної мови, комунікації, мовної політики, політико – правового режиму мовного життя суспільства. Основні цільові галузі дослідження:

- 1) Мовна політика і мовне планування.
- 2) Мова у процесі націєбудівництва.
- 3) Мова і символічна влада.

4) Мовні зміни у контексті політичних установок та ідеологічних орієнтацій. 5) Політика як дискурсивно / текстуальний процес.

б) Ідеологія і ідеологічний процес.

Таку важливу інформацію можуть дати праці російських науковців (М. Львіна, Є.Шейгал, А. Баранова) [43;53]. Широкі перспективи відкриваються на шляхах впорядкування і збагачення термінологічного арсеналу політичної науки. Наприклад, «запозичення досвіду роботи італійських вчених над комп'ютерною програмою «Гіперполітика», що є спробою системної табуляції ключових слів – понять політичної науки за рахунок напрацювань лінгвістики. Вибір і систематизація цих понять і підбір відповідних текстів надав можливість штампувати модель понять-ядер, пов'язаних через дихотомічні осі з близькими чи відмінними поняттями. Така маніпуляція дає величезну спроможність не лише для аналізу дискурсів, але й для дослідження особливостей політичної культури у різних країнах. Сучасна політична лінгвістика має яскраво виражений міждисциплінарний характер. Вона інтегрує здобутки соціолінгвістики, етнолінгвістики, інтерлінгвістики, лінгвістики тексту, наративного аналізу, стилістики, риторики. Навіть у тому вигляді, в якому політична лінгвістика існує сьогодні, вона здатна своїми методами здійснювати всебічний аналіз мовних комунікацій. Ведуться дискусії щодо впливу лінгвістичної гомогенності чи гетерогенності на соціальні процеси в суспільстві. Політична мова або трактується надто широко, охоплюючи, по суті, увесь мовний процес, або розглядається лише як варіант маніпулятивних технологій. Для чіткого визначення предметного поля політичної лінгвістики важливо мати на наступний факт - мовна політика ніде в світі не є галуззю по застосуванню досягнень науки - мовна політика вкорінена до світу ментальностей, тотожностей, і тому не є приписаною лише держави і власності. З іншого боку, відкриваючи тим чи іншим політичним силам доступ до позиції престижу і впливу, до ресурсів, вона сама є чинником активного впливу на

ідентифікаційний простір. Тому політична лінгвістика може активно розвиватися лише за умови, що в полі її зору постійно перебуватимуть не лише суто мовні проблеми, але й далеко ширші за своїм соціальним наповненням проблеми етнічності й національної ідентичності. Вона відстоїть своє право на існування лише у тому разі, якщо рівною мірою досліджуватиметься і вплив мови на політику, і вплив політики на мову та всю етнічну сферу. «Політична лінгвістика, якщо це не просто розділ мовознавства, але «гібридна», «прикордонна», «симбіотична», «синтетична», яка завгодно, але не унітарна, галузь знання, може бути побудована лише на началах певного паритету обох складових.

1.2 Поняття дискурс. Політичний дискурс.

Бачення дискурсу Ю. Хабермаса, було як комунікацію особливого типу, що має за мету проведення неупередженого аналізу дійсності, а тобто як засіб отримання дійсного знання, своєрідний засіб дослідження дійсності. Відштовхуючись від іншої думки, дискурс є складеним з речень або ж їх частин, а як правило сам зміст концентрується довкола певної ідеї. Окремі речення та їх логічний зміст, що в свою чергу є частинами дискурсу, називаються пропозиціями, вони за допомогою логічних відношень мають зв'язок між собою.

Бачення дискурсу Г. Орлова, було як певну частину мови природи, що втілюється у формі письмового чи усного відображення мови, по відношенню до закінченого у структурному та смисловому сенсі, довжина, якого є потенціально непостійною."Дискурс – є видом комунікативної активності, явище інтерактивності, потік мовлення, який має доволі різні форми прояву (письмову, усну або паралінгвальну), відбувається це у рамках якогось конкретного моменту спілкування і знаходиться під стратегічним та тактичним урегулювання учасників; синтез мовних, когнітивних та позамовних (психічні, соціальні, психологічні тощо) чинників, що у свою чергу визначаються певним колом "життєвих форм", що залежать від теми спілкування, і як наслідок є результатом утворення різних жанрів мовлення". Загалом, можна виділити таку основну дискурсивну характеристику:

1. По-перше, це комунікативне явище є складним з особливими для нього адресантами і адресатами, контактами, зворотніми зв'язками,

контекстом та комунікативними ситуаціями. Дискурс - є суб'єктивним відображенням психології людей, тобто це певна імітація, інтерпретація уявного, людського усесвіту; автор починає певний дискурс, де описані реальні або нереальні, чи просто бажані події і явища, подана характеристика речей та ставлення автора до них. Так, цей усесвіт включає у себе додатково й оцінку автора, і його певні здогадки, іншими словами, будь-який автор свого дискурсу може застосовувати його з метою нав'язання свого особистого бачення речей.

2. По-друге, це явище має когнітивну природу, тобто воно пов'язане з процесами пізнання, мислетворення, передачею знання, користування набутими знаннями та утворенням нових. Загалом, можна сказати, що це є певною низкою когнітивних проків, мета яких спрямована на вивчення та аналіз мовної картини світу.

Подивившись у наукову літературу, можна побачити що слово "дискурс" загалом вживають синонімом слову "текст". Більш за те, під "текст" мають на увазі не тільки мовну складову але загальне реалізування тексту у спілкуванні, тобто будь-яку річ, що має природу знаків і якусь чітку структуру. З точки зору лінгвістики, "дискурс" має у собі ізольовано-вербалізований плід мовлення і зміст, тобто сам текст, у котрому він має функціонує. Ситуативно та культурно, він починається у з тексту та утворюється у ньому. Подивившись зі сторони, можна сказати, що першим утворюється дискурс, який пізніше трансформується у текст, який адресат потім знов може трансформувати у дискурс.

Одна з найвідоміших, великих у своєму обсягу, класифікацій дискурсу є праця Г. Почепцова [72], в котрій серед багатьох, багато уваги приділяє політичному дискурсу. Оскільки цей вид дискурсу розглядається як у вузькому та і у широкому розумінні. Часом так позначають лише публічні виступи політиків. Ширше розуміння поняття політичного дискурсу охоплює всі мовні висловлювання, в яких йдеться про політику, він має низку

особливостей, які пов'язані власне з особливостями політичної діяльності та політики в цілому. Оскільки політика є цілеспрямованою діяльністю у сфері взаємовідносин серед різними слоями суспільства, странами та народами, яка перш за все пов'язана з конкуренцією за отримання або утримання державної влади і є знаряддям регулювання і формування цих стосунків, то політичний дискурс містить у собі вектор, спрямований на питання влади.

По суті мова сама по собі, як стверджував Е. Косеріо [73], є "політично-навантаженою", оскільки виступає як певний знак взаємоповаги з іншими людьми у суспільстві, які розмовляють на тій самій мові. Інколи можна почути і таке формолування, що мова містить у собі проміжний етап між думками і дією, який завжди був "важливим фактором для встановлення політичного стримання, економічної і соціальної дискримінації". Політична комунікація відрізняється: – по-перше, лексикою, оскільки лексика, котру ми вживаємо у продовж дня, у політичній мові вживається зовсім інакше; – по-друге, специфікою структури дискурсу, яка є причиною певних мовних засобів, які застосовуються у створенні політ-дискурсу; – по-третє, специфікою реалізації самого дискурсу, адже дискурс має можливість представлення та оформлення як в усній так й писемному вигляді. Загалом, політ-дискурс можна розглядати з різних сторін: – зі сторони філології: оскільки політ-дискурс розглядають точнісінько як і любий другий текст, але "боковим" зором дослідник вивчає фон – політичнута ідеологічну концепцію, яка перебуває в усесвіті самого автора політ-дискурсу; – зі сторони соціопсихолінгвістики підхід використовують для оцінки ефективності, а також для реалізації явної/прихованої політичної мети говорячого; – зі сторони індивідуальної-герменевтичності, яку вживають для виявлення особистісних смислів самого автора, або тієї особи що це інтерпретує. Зрозуміло, що вивчення політ-дискурсу знаходиться на межі різних предметів, це перш за все пов'язано з процесом аналізу задач, змісту, форми дискурсу, який використовують у деяких політичних випадках.

Філологи розглядають усі фактори різних особливостей мовної поведінки людини, що говорить та інтерпретацію їхнього мовлення. Вивчають макрорівень (змінність і вмотивованість жанрів, сюжетів, мотивів і т.д.), а також мікро (прагматику, семантику і моделі інтерпретування) політ-дискурсу. Будь-який тип дискурс є полем, або краще сказати "полем боротьби", де особливе місце займає саме політичний, адже він на самій справі є дійсним полем боротьби за владу. Це динамічний мовний, а насамперед, семантичний простір, в якому виробляються і випробовуються соціальні значення. Це є найбільш очевидним і прийнятним щодо політичного дискурсу, оскільки політична діяльність і політичне мовлення передусім пов'язане із владою.

П. Бурдьє [71] вважає, що політичний дискурс – це у певному розумінні цього, політичне поле, що поєднує у собі сфери інституції політичної влади, політичні партії і є доволі сильно пов'язаним з сутністю влади та мови. У дійсності, політичне поле - яскравий приклад використання "символічної влади", шляхом використання програм, гасел та різних заходів включаючи медійні, де суб'єкти політичного поля знаходяться у постійній праці над створенням презентацій, з використанням яких вони намагаються показати та нав'язати людям своє бачення світу та соціуму для того, щоб заручитись підтримкою людей, на яких насправді і тримається вся влада. Розробка ефективного політичного дискурсу неможливе, якщо не брати до уваги залежності тих або інших ролей політичного суб'єкту від почуттів та емоцій. Різноманітні психологічні властивості вивчають психологічний вплив, як момент, який впливає на поведінку і визначає виникнення деяких суспільних ролей і їх функцій. Доволі часто сама природа політичних явищ знаходиться у залежності від психологічних факторів більше, ніж від соціальних. Одним з ефективних прийомів розробки політ-дискурсу є використання якогось образу ворога, тобто де хтось постійно є винним в усіх існуючих проблемах – такий образ ніби об'єднує суспільство і тоді ним легше маніпулювати. Взагалі, такий тип дискурсу має будуватися згідно з

вимогами певних воєнних дій. Ті, хто створює дискурс, зазвичай припускають, що адресат знає, до якого табору він належить, яку роль відіграє, у чому полягає ця роль і за що (афірмація) і проти чого (негація) він виступає. Дуже часто "роздуми в голос" під час політичного дискурсу є ще одним із засобів переконання в правильності певного тезису. Приналежність до певної групи змушує того, хто говорить: – вказати спочатку конкретну причину для створення дискурсу, мотив "я говорю не тому, що мені хочеться поговорити, а тому що так потрібно"; – підкреслити "репрезентативність" свого виступу, вказавши мотив "нас багато", оскільки це більш ефективно впливає на сприйняття; – уникати проявів особистісних мотивів і намірів, оскільки має домінувати мотив "я представляю інтереси всього суспільства".

Як і на полі бою, політичний дискурс спрямовують на знищення "бойової міці супротивника", тобто озброєння (думок та аргументів) і особового складу (дискредитація особистості опонента). Одним із засобів знищення противника у політичних дебатах є висміювання противника. Деякі дослідники вважають, що сміх виявляє несвідоме бажання принизити опонента, таким чином скоректувати його поведінку. Висміювання – це змова з адресатом дискурсу, намагання показати, що опонент не заслуговує позитивної уваги. Висміювання завжди перебуває на межі етично допустимого, тут слід зазначити, що суспільство сприймає образливий гумор супротивника лише у часи певної кризи, в інших випадках це не допустимо.

Соціальна мета політ-дискурсу лежить у тому, щоб нав'язати адресатам – тобто народу, важливість "політично правильних" суджень та дій. Інакше кажучи, мета політ-дискурсу є не описування чогось, а навпаки створення певного ґрунту для переконування адресатів, побудження до дії, що у свою чергу і демонструє ефективність політ-дискурсу. Мова політ-дискурсу дуже символічна, а успіх і ефективність такої мови визначається тим, як ці символи використовують і чи доступні вони для розуміння народу: будь-хто у політиці має знати як знайти потрібні нитки у свідомості, промови політиків мають доходити до цих маленьких всесвітів "споживачів" політ-

дискурсу. Але інколи подібна пропаганда хоча і є обґрунтованою, але не завжди є логічно зв'язаною. Політ-дискурс відповідає рівневі суспільства і є репрезентацією дискурсу влади і її політики. Однією з основних причин коли політичний дискурс починає змінюватись - є насамперед розвиток політичних партій.

Політики, а особливо люди що вже не перший рік при владі, повинні розуміти тонкощі політичного виступу. Політичні промови та роздуми подібних "професіоналів" несуть доволі відносний статус, набувають сенсу вони тільки якщо співвідносяться з промовами інших політиків, що демонструють інші інтереси, крім цього, політичне поле загалом має певну автономність, оскільки не залежить від інших полів чи втручання соціуму. Одна і найголовніша властивість цього поля полягає в тому, що "професіонали" розраховують на перемогу спираючись на сили та групи, які знаходяться не в межах поля, а більша частина процесу утворення політ-дискурсу лежить у вдалому створенні обіцянок і гасел, і через це політики залежать від довіри з боку соціуму, тобто аудиторії – а точніше адресатів цього дискурсу, через що вразливість цих політиків до підозр та скандалів стає дуже сильною, і загалом вразливість виростає по відношенню до усього, що є загрозою вірі та довірі, яку політики мають завжди підтримувати, оскільки їх "влада" є достатньо символічним явищем.

1.3 ЗМІ, як інструмент поширення політичного дискурсу

Особливим моментом в політ-дискурсі сьогодення є тісний зв'язок політики із ЗМІ. Лінгвісти що займаються вивченням цього питання, як наприклад Мантль Вольфгам [74], твердо впевнені «саме мас-медіа надали поштовх поглибленому інтересові до політичної комунікації як явища, який з допомогою соціальних наук розрісся до масштабів загальної зацікавленості мовними проблемами і отримав назву «політична культура».

На думку Демянков В.З. [75], «політичний дискурс можна розглядати з чотирьох точок зору: політологічної, лінгвістичної, соціопсихолінгвістичної та індивідуально-герменевтичної. Політологічна слугує підґрунтям для політичних висновків; філологічна інтерпретує політично-ідеологічні концепції; соціопсихолінгвістика досліджує ефективність досягнення прихованих та явних політичних цілей мовця; індивідуально-герменевтична вісь політичного дискурсу виявляє особистий зміст мовлення автора у певних обставинах». Отже і поява «політ-лінгвістики», як гадає Демянков [75], «є передбачуваним явищем, оскільки досліджує співвідношення характеристик дискурсу із такими термінами, як «влада», «вплив», «авторитет». Вона пронизує мовні рівні синтаксису і семантики».

Як підтвердження цього факту про політ-дискурс який не має обмежень мовленням на рівні діалогу між сторонами діалогу, прийде нам на допомогу дослід який був проведений Кондратенко Н. В. з метою визначення різноманітних форм політ-дискурсу стосовно комунікативного, формального, інтенціонального та других чинників. Дослідник розрізняє

«політ-дискурс по формі як: «усний та писемний»; чинник комуніканта: «адресантно прямий та опосередкований»; мета яку несе: «спонукальний, інформативний, мотиваційний, іміджевий, експресивний»; дивлячись на чинни кому адресований: «масово або особисто адресований»; згідно з сферами де функціонують: «газетно-журнальний, телевізійний, радіо, PR або рекламний»»».

Серед устних видів політичного дискурсу виділяють: політичні інтер'ю, виступи, заявленя на офіційному рівні, а серед письмових - це ті виступи або промови які потрапили до газет і т.д. засобами ЗМІ. Агітація методами имейл-розсилки, звичайної роздачі рекламок, буклетів теж можна вважати як письмові види політичного дискурсу.

2. Гендерна проблематика в Україні та світі

Наше життя протягом останнього сторіччя можливо охарактеризувати утворенням нових напрямів наукових дослідів, обмірковуванням загальних усім звичних теорій та загалом усіх соціально-політичних та повсякденних питань. Наука не стоїть на місці та розвивається кожного дня, кожна хвилину. Новітні проблеми, суперечки, альтернативні підходи до речей, види високоінтелектуальної праці бажають культурного розглянення речей, базуючись на попередніх традицій та навички зосереджувати думки на питаннях нашої епохи, держави. Людина та її права і свобода – одна з головних питань що на протязі всієї історії бентежело думки у політико-правовій сфері, яка розглядалась з позицій політичного, морального, філософського, релігійного, юридичного світогляду. Як наприклад одне з найстаріших питань стосунку чоловіка та жінки у соціумі. У наш час вона добралась до свого апогею, тому що зараз в усьому мирі прокидається дух борців, за демократичні норми та принципи. За для встановлення нових поглядів у світовому регулюванні відносин у суспільстві на рівні гендеру, в науці з'явилися дослідження гендеру. Саме по собі у публіцистичному дискурсі поняття гендеру з'явилося в Англії. Зробивши переклад українською мовою з англійської, поняття "гендер" по суті є граматичним родом, який буває або жіночий, або чоловічий, або середній. В подальшому цей термін почав значити соціально-статеві особливості статі, що іде в розріз з біологічними, наприклад анатомічними чи фізіологічними, – із притаманними їм особливостями способу життєдіяльності, манери поведінки, намірів чи бажань. Гендер відноситься не виключно до чоловіків

чи жінок як визначених індивідів, але й розглядає стосунки між вище сказаними як соціально-демографічні об'єднання та гендерні стосунки в загальному – те, як втілюються соціальні позиції жіночою та чоловічою статтю, як вони соціально базуються. Розвинені держави вже розпочали завзято користуватися вирішенням соціальних питань, розглядом політики за допомогою гендерного підходу до цього. Це можна прослідкувати спостерігаючи за законодавством. Закони проголошуючі статево рівність були проголошені в країнах ЄС - Фінляндії, Польщі, Франції, Німеччині, Швеції; в Японії, Норвегії, Голландії. Приміром, країни Британської співдружності затвердили практичну програму стосовно розвитку, піднесення питання гендеру. У ній кардинально важливою спрямованістю був визнаний гендерний аспект, що несе в собі урахування гендерних можливостей розвитку на всіх стадіях вивчення та здійснення державної політики. ООН, до прикладу, вважає проблему гендеру найпріоритетнішою частиною піднесення людства. Розвиток в усьому світі підвладні від вирішення питання статевої рівності. В кінці минулого століття в «Індексу розвитку людства» (ІРЛ) було долучено два гендерних індикатори – гендерний індекс розвитку (Gender Empowerment Measure) та ступінь гендерної довіри (GEM). Застосування гендерного підходу в політичному дискурсі розширює перспективи щодо перегляду цілої культури. Данна теорія також визначає необхідне переінакшення вартісного перехідного етапу, новий погляд на багато закоренілих розумінь та уявлень. Гендерний підхід, як різнобічне сходження розвитку, що несе в собі діалог чоловічої та жіночої статі з оглядом на форми їх співдії та взаємодоповнення мусить зайняти горду нішу в розбудові демократичного суспільства. Все більших обертів та розповсюдження в науковому та політико-правовому вивченні питань статевої рівності набирає обертів проблема гендеру і в Україні. Вивчення гендеру, які розпочали в Україні його сторонники, необхідність та безперечно маючий умови для розвитку в подальшому одержалали масштабний розвиток. Дослідження розпочалось із одиничних опрацювань

курсів з територіальних гендерних питань, з небагатьох наукових "розвідок" з питання гендеру, після чого це спрямування здійняло справжню хвилю інтересу в дослідників, ентузіастів, викладачів. Функціонування гендерних дослідницьких центрів – приватних організацій, які створюються, в основному, при вищих навчальних закладах України, націлювались на обробку та запровадження гендеру та гендерної проблеми в навчальний процес. Згуртувавши спільні старання викладачів та науковців, ці центри достеменно вплинули на підвищення інтересу до проблеми гендеру в Україні. Почали досліджувати явища, які пов'язані із питанням гендеру, поясненні відмови від нейтральної методології в гендері, забезпечення захисту гендерно-чутливих понять в дослідженнях науковців, пояснення необхідності вирішення проблематики статі та її поширення в маси. До науковців з питань гендерної проблематики фігурують наступні імена: Агеєва В. П., Горностаєв П. П., Ільїн М. В., Оксамитна С. М., Фоменко О. С., та ін. Гендер є достатньо складним терміном, адже несе в собі багатогранний зміст явища. Дослідники виділяють його в наступних розуміннях: • Гендер як соціально-рольове та культурне тлумачення якостей окремої особистості та особливостей поведінки чоловіка і жінки, на протиположність від біологічної; • Гендер як здобуття соціалізації індивідами, які існують в суто біологічних класах жіночої або ж чоловічої статей. В широкому сенсі гендер можна тлумачити наступним чином: «це побудована та підтримувана суспільством та соціальними інститутами система цінностей, норм та характеристик чоловічої й жіночої поведінки, стилю життя, способу мислення, ролей та взаємовідносин між жінками та чоловіками, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про чоловіка і жінку залежно від їх статі».

2.1 Формування поняття "Гендер"

Десь у середині сторіччя поняття гендеру ще не мало те значення, з яким асоціюється на сьогоднішній день – взаємозв'язок людей що мають різну стать» чи «соцконструктор гендеру», – на той час про це не мали уяви і вживали поняття "гендер" для опису виключно у граматиці, що можна буквально перекладається українською - "рід". І коли це поняття виходило за межі звичного усім "граматичного" - це вважалося божевільством.

З англійських філософських, соціологічних, культурологічних публікацій кінця минулого століття можна побачити, що гендер не тільки увійшов до поля гуманітарних наук, а став неймовірно цікавим питання в більшості країн Європи включаючи Німеччину, країну у якій традиційні стосунки чоловіків та жінок мали неабияку цінність. Особлива популярність, яку можна відчутти на сьогоднішній день стосовно поняття гендеру, яке у свою чергу надає значну перспективу з теоретичного та пізнавального боку, означає те, що протягом останніх років мали місце не лише міркування з приводу питання відношень між жінкою та чоловіком, але і те що ці самі відношення зараз почали дивитись як на певну рамку для організації соціуму. Подібні речі також відбувались під кінець 18-го сторіччя, завдяки чому доволі сильно розвинулись у значеннях поняття культури, класу та демократії.

Англомовним аналогом поняття «гендер» є «sex». Як правило гендер або стать вживалось з метою виокремлення відмінностей на рівні морфології

та фізіології. Але у 1970 році починають з'являтися окремі культурно-антропологічні та соціологічні праці, у яких поняття «sex» та «gender» пропонують розділяти. Судження авторів цих праць базувались на тому, що існують відмінності між чоловіками і жінками не тільки на біологічному рівні, але також є певна роздрібленість на ролі у соціумі, види зайнятості, різниця у сприйнятті, та загалом ментальна, емоційна різниця. Формування сучасного розуміння цього поняття було гострою необхідністю за для того, щоб покінути з стереотипами, через які дивились на будь-які прояви характеру та соціальні ролі - як природні вияви цих статей. Завдяки культурній антропології ми змогли зрозуміти що те, що в другому суспільстві може вважатись ознакою жіночності, в нашому може вважатись ознакою чоловічності. Отже роль людини у суспільстві, відштовхуючись від її статі або гендеру більше не розглядали як дещо природне, а сприймали системою очікувань адекватності у поведінці. Більш за те, припинивши розглядати гендер з позиції природності, його почали розглядати як соціальний конструктор. Продовжуючи тему, деякі з рис жіночності, як наприклад: готовність самопожертвувати, сімейна спрямованість, емоційна бурхливість - зазначили не природними особливостями, а рисами характеру, що були сформовані у певному суспільстві. Отже вийшло зрозуміти те, що феномен "жіночності" і "мужності" є культурно створеними і багатозначними.

Зараз можна сказати певно – що гендер є соціальним та рольовим статусом, що надає можливості освіти у соціумі, професійної та політичної діяльності, ролі у сімейному житті, поведінку репродуктивності. А біологічна відмінність серед жінок та чоловіків, яка не може бути змінена через культуру чи з плином часу - це стать.

У числі перших праць, яка змогла привернути увагу на різницю між поняття "гендер" та "стать" було есе написане Гейлом Рабіном у 1947 році, "Обмін жінками". Використовуючи засоби антропології та психоаналізу, Рабін вивчив символічність факту коли в архаїчному суспільстві

обмінювались жінками, зробивши висновок, що коли коли проводили обмін жінками між племенами, це слугувало яскравим прикладом чоловічої влади та ідентичністю, у якому жінку сприймали виключно з точки зору біологічного фактору і завжди по'єднували поняття жінка та сім'я. Із цього виходить певна кількість статевих та гендерних угод, завдяки яким соціум перетворює природну сексуальність в продукт активності людини. Кажучи інакше, система гендеру, що визначає взаємовідносини між жінкою та чоловіком взаємодоповнюючими але нерівними, на самій справі є пірамідою влади і проявом домінації, де головна мета – збереження символічно-матеріального майна в руках батьків [77].

Ця теорія продовжила свій розвиток та обмірковування перш за все у феміністично-жіночих студіях, але з відмінністю, що увага тепер концентрувалась не на питаннях жінки, а саме на відносинах чоловіка та жінки у соціумі. Теорія гендеру стала тим напрямом у феміністичній теорії, що наголосило про неможливість адекватного зрозуміння становища жінок у соціумі без проведення аналізів та обмірковувань відношень на рівні гендеру. "Гендер", як феномен виявився дуже плідним не тільки з позиції теорії, але й у політичному та практичному сенсі, що перетворилось у необхідність змінити соціальний устрій суспільства стосовно гендеру.

2.2. Переклад гендерно маркованих одиниць

Подивившись в українській мові на поняття «переклад», можна зрозуміти що воно багатогранне та складне. Трактуювання терміну «переклад» подається М. Зарицьким, С. Влаховим, С. Флорінім, К. Чуковським у двох значеннях – де перше це процес перекладу а друге це його результат. У наслідок явище подвійності терміну «переклад» стало чимось звичним у наукових колах. Посилаючись на тлумачення Віддовсона, Ньюберта та ін., Белл у свою чергу запропонував розглядати цей термін навіть з трьох різних позицій: «процес», «результат» і як дещо, що поєднує обидві попередні позиції. Як бачимо, існує чимало визначень для поняття «переклад». За А. В. Федоровим [80] переклад, це передусім, мовленнєве утворення, що порівнюється з оригіналом, беручи до уваги особливості обох мов та належність матеріалу, що при перекладі ділиться на певні жанрові категорії. Зробити переклад – як гадає автор значить використовуючи одну мову та її інструменти - в повній мірі виразити все, що було сказано використовуючи інструменти іншої мови. В. І. Єрмолович та І. А. Зимова [І.О. Зимова, В.І. Єрмолович, 1981, с. 14] дають визначення перекладу як «безперервний процес осмислення (формування і формулювання) думки – розуміння сенсу повідомлення однією мовою і перетворення цього сенсу в задум, формування та формулювання висловлювання іншою мовою».

А. Д. Швейцер [79] говорив, що процес перекладу можна визначити як: односпрямований та двофазовий процес міжмовної й міжкультурної комунікації, за якого на основі цілеспрямованого аналізу первинного тексту створюється вторинний текст, який замінює первинний текст у іншому мовному і культурному середовищі. В. С. Виноградов [78] у свою чергу

назвав процес перекладу особливим мистецтвом, з ним важко не погодитись. За Л. С. Бархударовим [Бархударов Л.С., 1956], процес перекладу можна виділити як певний вид трансформації, а саме – міжмовної трансформації. К великому жалю, гендерні дослідження в перекладознавстві української мови не дуже розвинуті. Проте воно є і одним з перших на це подивився С. В. Засекін [81], що у своїй роботі «Психолінгвістичні аспекти перекладу» демонструє аналіз гендеру у казках. Вітчизняні вчені, які торкнулись моменту "інтерпретації", моделей перекладу у психолінгвістиці, належать фамілії таких науковців як: Белянін, Жинкін, Горелов, Засекіна, Залевська і т.д.. Наше суспільство, як і мова, і загалом майже все у житті, базуються та залежать від певної ієрархічності, на нерівностях у соціальному положенні, статусі, можливостях, знаннях, досягненнях і тд. Дивлячись на це, можна сказати що процес перекладу не може бути абсолютно нейтральним процесом також. На процес та результат процесу перекладу має вплив дуже багато чинників. Але сам по собі гендер є найсучаснішим фактором що значно впливає на діяльність перекладачів. У загальному сенсі, переклад значною мірою залежить від культурної спадщини рецептора, яка, в залежності від її фемінної/маскулінної спрямованості, звичайно є гендерно маркованою. Текст, звичайно, зазнає безпосереднього впливу також і перекладача, який у свою чергу теж має гендер і є гендерною особистістю. Перекладач є представником жіночої або чоловічої статі, а тому має характерну, присутню саме жінкам або чоловікам стилістику. Тобто це вибір граматичних форм, лексичних уподобань, емоційну забарвленість і т.п. На особливостях мовних засобів, які обирають жінки та чоловіки, ми зупинялися вище. Проте не менш важливим є те, як саме перекладачі будь-якої статі та гендеру справляються із викликами гендерно та адресатно маркованих одиниць. Часто протягом процесу перекладу буває неможливим знайти буквальный словниковий еквівалент, тому перекладачі вдаються до різного типу змін тексту оригіналу, а точніше – до перекладацьких трансформацій, що в свою чергу є також однією з найактуальніших проблем у сучасному

перекладознавстві. Для того, щоб правильно відтворити зміст іншомовного тексту перекладачі вдаються до різноманітних перекладацьких трансформацій, якими повністю або частково змінюють структуру речень, словосполучень чи окремих слів у вихідному тексті. Багато зусиль на вивчення цієї проблеми, проблеми трансформацій у процесі перекладу, доклали науковці: В. Г. Гак, І. В. Арнольд, В. Н. Комісаров, Л. К. Латишев, Р. К. Мин'яр-Белоручев, С. Є. Максимов, та інші. О. О. Селіванова [82] казала наступне: «трансформація є основою перекладу і полягає в «зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі». Я. Й. Рецкер [83] описав процес трансформування наступним чином: «це прийом логічного мислення, що допомагає розкрити значення іншомовного слова в певинному контексті та знайти відповідник, що у свою чергу не збігається зі словником». О. Л. Семенов [84] назвав засіб трансформацій – «міжмовним перетворенням з метою досягнення еквівалентності текстів оригіналу та перекладу (з метою збереження функціонального впливу повідомлення)». Згідно з Л. К. Латишев [85], є три головні причини використання перекладацьких трансформацій:

- розходження в системах мов оригіналу та перекладу
- розходження норм в мовах тексту перекладу та тексту оригіналу
- розходження норм діючих в середовищі носіїв мов оригіналу та перекладу.

Головними рисами, що характерні перекладацьким трансформаціям є їх характер міжмовності і орієнтованість до максимальної адекватності перекладу.

Т. Р. Левицька та А. М. Фітерман [86], в дослідницькій роботі що робили разом виокремлюють наступні види трансформацій у перекладі:

- граматичні трансформації, до яких відносяться перестановки, опущення і додавання, перебудови та заміни пропозицій;

- стилістичні трансформації, до яких належать такі прийоми, як синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та інші види замін.
- лексичні трансформації, які включають в себе заміну і додавання, конкретизацію і генералізацію понять.

Ж. Дарбельне і Ж. П. Віне [87] поділили прийоми, що використовують протягом перекладання на дві групи:

- Прийоми прямого перекладу - Дослівний переклад - Запозичення – Калькування
- Прийоми непрямого перекладу - Адаптація - Модуляція - Транспозиція - Еквіваленція

Як бачимо, існує чимала кількість класифікацій перекладацьких трансформацій, що свідчить про їхню актуальність та значимість.

Л. К. Латишев [85] озвучив іншу версію:

- Синтаксичні – зміна синтаксичної функції слів і словосполучень;
- Морфологічні – заміна однієї категоріальної форми іншими або кількома;
- Семантичні – зміна не лише форми вираження змісту, але й самого змісту, за допомогою якого описана ситуація;
- Стилiстичні – зміна стилістичного забарвлення відрізка тексту;
- Змішані – лексико-семантичні та синтаксично-морфологічні.

Я. Й. Рецкер [83] розділяє граматичні трансформації, які мають наспуну специфіку: «заміну частин мови або членів речення, та лексичну, що включає конкретизацію, генералізацію, диференціацію значень, компенсацію втрат, що виникають у процесі перекладу та ін.». Таку класифікацію ми вважаємо найоптимальнішою та надалі послуговуватимемось нею. Найчастотнішими трансформаціями при перекладі іспаномовного політичного дискурсу, а точніше політично-газетного дискурсу виявилися саме лексичні (транслітерація та транскрипція, калькування, описовий

переклад, гіперонімічне перейменування, генералізація, конкретизація, емфатизація та нейтралізація) та граматичні (функціональна заміна, антонімічний переклад, додавання, вилучення) трансформації. Далі у практичній частині ми розглянемо це на прикладах політичних статей узятих з найвідоміших іспаномовних газетах.

Висновки до Розділу I:

Тож політична лінгвістика, що є дисципліною, яка виникла на перетині 2-ох наук — політології і лінгвістики і має за мету встановлення закономірностей взаємовпливу суспільно-політичних подій на зміни у мові і навпаки, займається дослідженням політичного дискурсу. У свою чергу політичний дискурс реалізується в писемній так і в усній формі. В усній формі політичний дискурс традиційно відносять до публічних виступів політиків, їх виступів на радіо, по телебаченню, інтерв'ю, прес-конференції, парламентські дебатах, теле- та радіо- новинах; в писемній формі — різноманітні документи як наприклад: політичні новини у пресі, листівки, політичні плакати і т.д. Таким чином стає зрозуміло, що політичний дискурс є тісно пов'язаним з ЗМІ і по суті є нероздільним. Через що у свою чергу виділяється політичний газетний дискурс, що є більш точнішим та актуальним відображенням політичного дискурсу на сьогоднішній день і метою є відображення та рішення суспільно-політичних питань, одне з яких є питання гендеру. Різноманітність підходів до питання гендеру, а також наявність певної кризи в розробці теорії є свідченням ступеню її розвиненості й теоретичної глибини. Використання гендерного підходу в гуманітарному пізнанні надає широкі можливості для переосмислення культури. Разом з тим, це не просто нова теорія, а теорія, прийняття якої передбачає зміну ціннісних орієнтирів і перегляд багатьох усталених уявлень сьогодення.

РОЗДІЛ II

1. Питання гендеру та його розвиток на прикладі політичного газетного дискурсу Іспанії

Для початку важливо буде зазначити, що іспанська мова не дуже поширена у світі, як наприклад англійська. І саме тому, будь-яке питання або проблема особливо соціально-політичного характеру швидко набуває поширеності у всіх іспаномовних країнах, більшість з яких у свою чергу у минулому були колоніями Іспанії. Далі буде розглянута ситуація, що сталася у Гуадалахарі, Мексиці, і мала чималий вплив на розвиток питання гендеру у Іспанії та іспаномовному світі загалом.

Як повідомляє газета *El País*, на Міжнародному книжковому ярмарку, найбільшого іспаномовного конкурсу видавців що проходило у Гуадалахарі, Мексиці, значної популярності набуло питання: чи не є іспанська мова сексистською? Це питання спровокувало те, що в багатьох іспаномовних країнах і насамперед у Іспанії, відомі люди та політичні діячі почали висловлювати свої думки з цього приводу, ось одна з них:

El español divide entre masculino y femenino, pero el finlandés, el turco o el persa son lenguas sin marca de género. El griego tiene tres, mientras que por ejemplo el polaco distingue entre cinco: neutro, femenino, masculino personal, inanimado y animado. Entonces, ¿qué tiene que ver la gramática con la discriminación sexista? “Nada –responde Concepción Company, doctora en

filología por la UNAM— porque la gramática es neutral, es un mero recipiente. Somos los humanos los que discriminamos, pero no con la gramática, sino con el discurso que hacemos valiéndonos de ella”. Es decir, lo te que emborracha no es la botella, sino el whisky que contiene la botella.

Концепсьон Компані, доктор філологічних наук наводить приклад, що у іспанській мові, гендер поділяється на жіночий та чоловічий, коли у фінській та турецькій гендерна маркованість відсутня взагалі, а у випадку польської мови навпаки, присутні цілих шість. Цим прикладом вона відводить нас до висновку, що мовна граматики не має будь-якого зв'язку з сексуальною дискримінацією, вона є нейтральною. Сексизм є причиною некоректного вживання мови людьми, а не самої мови як такової.

Цю думку підтримують слова одного з академіків, що був присутній на ярмарці:

“Por toda la feria –añade la académica mexicana– hay colecciones de nuestro clásicos, y a nadie se la ha ocurrido decir nuestros clásicos y nuestras clásicas. Porque el género masculino gramaticalmente es indiferente al sexo, que sí es siempre binario”.

Автор каже, що на протязі усього ярмарку ні у кого не з'являлось навіть думки сказати «наші класики» не у чоловічому роді, а у жіночому. Це граматичний рід, зазначає автор, вживання якого у цьому випадку не має нічого спільного з біологічною статтю, оскільки він є бінарним.

Іспанська письменниця Роза Монтеро, у своєму інтерв'ю гезаті El País каже:

“La lengua es como la piel del cuerpo social que refleja el movimiento de ese cuerpo. Por eso, si la sociedad es machista, la lengua es machista. Pero intentar cambiar ese organismo vivo por decreto casi nunca da buenos

resultados”, apunta la escritora española Rosa Montero, quien reconoce que “el todos y todas, es de un cansino que mata”. Porque el escollo no es la gramática sino el sesgo cultural e ideológico, las relaciones de poder que pesan sobre sus reglas. La palabra “señorita”, por ejemplo, va poco a poco desapareciendo en España, “porque –añade Montero– es demencial que a una mujer se le considere de diferente modo por estar o no casada”. La elección de las palabras es una cuestión más política que gramatical.

Письменниця порівнює мову з кожною соціуму, додаючи що якщо у соціумі домінує «мачо», то увесь соціум є «мачо». Тобто, вона каже, що мовна граматики не є сексистською і сексизм є причиною перш за все соціальною та політичною. Також Роза наводить декілька прикладів, один з яких це вживання слова «сеньоріта», яке останнім часом доволі часто замінюється словом «монтеро». Слово «сеньоріта» на граматичному рівні є жіночого роду і перекладається як «жінка», коли слово «монтеро» є чоловічого роду і перекладається як стан жінки стосовно шлюбу, тобто заміжня вона чи ні. Письменниця зазначає, що це є дикістю розглядати жінку у цьому аспекті і наголошує ще раз, що «сексизм» є суцільно соціально-політичним питанням і не має стосунку до мовної граматики. Вона також згадує про «los todos y las todas», через яке вже багато років йдуть «баталії».

Через що це виникло, або що виявило найбільший вплив до початку «баталій», це стаття у конституції Венесуели про «*venezolanos y venezolanas*» та манера президента Венесуели завжди починати свій виступ зі словами спрямованими до люду «*a todos y a todas*». Це викликало обурення у Іспанії, і хоча в Іспанії вживаючи «*todos*» маючи на увазі і жінок і чоловіків безперечно ні яким чином не намагаються дискримінувати перших. Багато професорів, та академіків у тому числі з Королівської Академії Іспанської мови (RAE) підкреслювали непотрібність до утворення для деяких професій жіночої назви а тем паче змін у мові задля уникнення так званого «сексизму».

Наступними у статті згадуються слова мексиканської письменниці Бренді Лозано, що каже наступне:

“La misoginia no está en el idioma, es nuestro uso del lenguaje el que refleja nuestra postura con respecto al problema de la igualdad de género”, apunta la escritora mexicana Brenda Lozano. Así, los nuevos encajes entre esas relaciones de poder se van destilando por el esqueleto del idioma. Esta misma semana, la Real Academia Española (RAE) anunció que como respuesta a una campaña ciudadana añadirá un nuevo uso, “discriminatoria o despectivo”, al término “sexo débil”.

Вона зазначає, що феномен мізогнії, або іншими словами жононенависництво, полягає не у мові, а саме у нашому використанні мови, що відображає нашу позицію щодо проблеми гендерної рівності. Вона також згадує нещодавнє рішення Королівської Академії Іспанської мови, про додання нового вживання виразу «sexo débil» (слабка стать), як "дискримінаційне або зневажливе".

Своїми думками з цього приводу також поділилась Єлена Понятовська, мексиканська письменниця та політик лівого боку:

Sólo cuatro escritoras han sido reconocidas con el premio Cervantes en 41 ediciones y sólo seis mujeres tienen un lugar entre los 46 asientos de la RAE. “¿Crees que la mujeres han sido tratadas en la historia de la literatura española como Don Quijote trató a Dulcinea?”, le preguntó en una de las mesas Elena Poniatowska, (Cervantes 2013) a Soledad Puértolas (silla g de la REA), que respondió con una genealogía de la academia: “Hasta 1978 no había ninguna mujer. Cuando se funda en el siglo XVIII las mujeres no podía salir de casa. Solo algunas recibían en sus salones. Y para eso había que tener una casa y ser rica. Aún hoy en día las escritoras somos antes mujeres, que escritoras. Y eso se dice con una intención”

Письменниця зазначає, що за весь час лише 4 письменниці отримали премію Сервантеса і лише 6 жінок займають місця у Королівській Академії Іспанської мови (RAE). І під кінець додає, що досі письменниць сприймають перш за все жінкам, а не письменницями.

Ще одна письменниця, Клаудіна Домінго, наголошує, що саме мова є сексистською і те, що оскільки мова є набутком історії, а в історії сторіччями нав'язувалось патріархальне – її потрібно змінювати. Її слова:

La lengua otorga identidad, conciencia de uno mismo, atraviesa la vida y nos coloca en un determinado lugar del mundo. “Es el sedimento secular y milenario de hábitos y rutinas históricas”, como la define la académica de la UNAM. Por eso la escritora mexicana Claudina Domingo subraya que “el cuestionamiento del sexismo en la lengua española es algo que debe ser atendido y discutido. Porque lo que hablamos es el resultado de épocas en las cuáles se impuso una visión patriarcal de la sociedad”.

Остання письменниця, що висловлюється у цій статті, це Венді Герра. Вона говорить наступне:

En ese espejo deformado del lenguaje, la escritora cubana Wendy Guerra ha descubierto que “no es lo mismo construir frases en una sociedad machista leninista donde todo está en función de una marcialidad, de un hermetismo creado y amparado por hombres, que estructurar un lenguaje equilibrado desde la plena igualdad”. Y añade: “¡Ojo! Puedes decir: compañeros y compañeras, niñas y niñas, pioneras y pioneros, para ser políticamente correctos y luego no referirte nunca más a las mujeres y ensamblar ejemplos, nombres, conceptos destinados o referidos únicamente al universo masculino. Esa ha sido la banda sonora de mi vida. El discurso aparentemente igualitario pero blindado de machismo”.

Тобто загалом, щоб бути більш політкоректними, люду можуть починати свою мову з слів «: *compañeros* у *compañeras*, *niñas* у *niñas*, *pioneras* у *pioneros*», зазначаючи людей обох статей, але потім ніколи більш не згадувати жінок і у своїй основній мові бути сфокусованим на чоловічому (тобто вживати чоловічій рід увесь час).

З цієї статті ми змогли побачити що саме представляє з себе питання гендером у іспаномовному світі і розглянули думки суспільно відомих людей та політиків.

У той час, коли ЗМІ намагають привернути уваги до проблем та питань, що турбують громадськість – влада у свою чергу намагається їх вирішити. Один з яскравих прикладів того, як питання гендеру зачипило Іспанію є бажання народу переписати конституцію. Це «бажання» у свою чергу набуло великих масштабів, що змусило владу прийняти рішучі дії. Таким чином віце-президент Іспанії, Кармен Кальво, виступила з цього питання у конгресі:

*«La vicepresidenta del Gobierno, Carmen Calvo, anunció también ayer que ha encargado un informe a la **Real Academia Española** para "adecuar la Constitución a un lenguaje que incluya a las mujeres". Según la ministra de Igualdad, "tenemos una Constitución en masculino". Sin embargo, desde la RAE se avisa que no se puede pretender adaptar la realidad del lenguaje a los intereses políticos. **Darío Villanueva**, director de la institución, explicó ayer a este diario la secuencia de los hechos: "El lunes a las 10:42 recibí una llamada de la jefa de gabinete de la ministra Calvo, **Isabel Valldecabres**, en la que me comunicaba el propósito de enviar a la RAE una solicitud para un informe sobre aspectos lingüísticos de la Constitución, aunque sin concretar los términos".*

*Villanueva aseguró a este diario que "para eso está la **RAE**", como sucedió en la ley del matrimonio entre personas del mismo sexo. Y que los académicos*

están "absolutamente dispuestos" a colaborar. Sin embargo, apuntó que todavía no han recibido la solicitud formal que requiera el informe.

Darío Villanueva dice estar convencido de que el escrito "no incluirá ninguna directriz" y que la RAE, por su parte es "muy sensible a la situación" y "pondrá el máximo interés y cuidado" en la redacción del estudio.

En ese sentido, subrayó que el informe será "conforme a la doctrina lingüística" y que la RAE "no perderá de vista la dimensión del español como lengua: no estamos hablando para 47 millones de españoles, sino para 574 millones de hispanohablantes".

*Esa doctrina a la que hace referencia Villanueva quedó resumida en el informe de **Ignacio Bosque** para la RAE sobre Sexismo lingüístico y visibilidad de la mujer, en el que se criticaban usos como el de "todos y todas" debido a que en español prima el principio de economía del lenguaje y el masculino plural como fórmula de género no marcado que engloba a ambos sexos.*

*"No cabe ninguna sorpresa", avisaba ayer Villanueva sobre el texto de la **RAE** respecto a este asunto. "La lengua es un ecosistema, que puede cambiar, pero con unos equilibrios que se pueden alterar si no se tiene cuidado".» Javier Lizón // El Mundo*

З цієї статті ми бачемо, що влада Іспанії активно бере участь у вирішенні питання гендеру. Одним з наведених прикладів «лінгвістичного сексизму» у конституції є вживання *todos* і *todas*, де *todos* що в свою чергу перекладається як «всі» і вживається для позначення множини як жінок та й чоловіків. *Ministra de Igualdad* зазначила, що вже через цей момент конституція Іспанії є чоловічою, що робить головний документ країни та у цілому всього іспаномовного світу – сексистським.

Як висновок статті, RAE у формі доктрини робить лінгвістичний аналіз з яким пізніше виступить Ігнасіо Боске у своїй доповіді і за що доктрину прозвуть «доктриною Боске». Це згадується у одній з статті газети *El país*:

Cuando a los miembros de la RAE se les pregunta sobre el debate de la lengua inclusiva, todos suelen remitir a una posición común: la doctrina Bosque. Así la llaman sin apenas importarles que el término doctrina se adecúe poco al siglo XXI.

Pero lo hacen para evitar polémicas incómodas cara a la luz pública que, sin embargo, son materia recurrente –y muy exacerbada, a veces- en los plenos. La doctrina Bosque quedó fijada en el informe de Ignacio Bosque Sexismo lingüístico y visibilidad de la mujer. Fue elaborado para llamar la atención acerca de las guías de lenguaje no sexista publicadas en por diversas instituciones. Lo suscribieron los 26 académicos de número y sostiene que, si bien existen usos verbales sexistas, las recomendaciones de dichas guías difunden usos ajenos a las prácticas de los hablantes, conculcan normas gramaticales, anulan distinciones necesarias y obvian la realidad de que no hay discriminación en la falta de correspondencia entre género y sexo. Su publicación levantó fuertes debates que no se han diluido, sino reafirmado por parte de varios colectivos en diferentes ámbitos.

Sin embargo, la RAE no ha movido públicamente su posición, algo que vuelve a hacer ahora con el nuevo informe que elevarán en febrero al Gobierno.

Доктрина Боске, у якій розглянуто багато праць, звертає увагу до несексистських мовних довідників та загалом більш граматного спілкування. Вона висвітлює багато аспектів питання сексизму у мові і саме тому у наступному розділі ми розглянемо доктрину Боске більш детально.

1.1 Розбір доктрини Боске, як приклад гендеру у політичному дискурсі

Починаючи читати доктрину ми бачемо роздуми автора над тим що коїться у суспільстві, з мовою та бажанням жінок бути «видимими» у мові. Він зазначає, що хоча і є факти існування сексизму у іспаномовному суспільстві, багато хто хибно сприймає їх і що логічно – робить хибні висновки.

Розглядаючи праці, автор зупиняється на кожній з них і акцентує на хаосі того, що важжають «граматичним сексизмом» (або іншими словами «лінгвістичного сексизму») у кожній з них:

*Las muestras de tal confusión son abundantes. Hay, efectivamente, sexismo en el ejemplo **Los directivos acudirán a la cena con sus mujeres** (UGT-7), precisamente porque el masculino engloba en su designación a varones y mujeres, pero los autores de esa guía entienden que tan sexista es usar esta frase como **emplear los trabajadores de la empresa** (UGT-11) con la intención de aludir a **trabajadores y trabajadoras**. Tan sexista les parece el preguntar a una mujer si es **señora o señorita** (UGT-13) como escribir (UGT-10) **Todos tenemos sentimientos**, en lugar de **Las personas tenemos sentimientos**. En cuanto a MAL, considera, correctamente, que son sexistas frases como **En el turismo accidentado viajaban dos noruegos con sus mujeres** (MAL-72), pero recomienda a la vez escribir **Los gerentes y las gerentas revisarán las solicitudes presentadas hasta la fecha** (MAL-81), puesto que entiende que usar únicamente los gerentes podría ser discriminatorio con la mujer.*

Одним з перших хибних прикладів «граматичного сексизму» автор Ігнасіо Боске бере з праці UGT:

«Los directivos acudirán a la cena con sus mujeres»

Де «граматичним сексизмом» вважають вживання слова «*los directivos*», оскільки на думку авторів цим самим словом, що перекладається як «*керівники*» і має чоловічий рід, намагаються притіснити жінок і показати чоловічу домінацію. Ігнасіо Боске також додає ще один яскравий приклад хибного «граматичним сексизмом» взятий з праці UGT, де автори вважають «*emplear los trabajadores de la empresa*», де «*los trabajadores*» що дослівно перекладається «*працівники*» і має на увазі і жінок і чоловіків – сексизмом.

Наступні приклади автор бере з праці MAL, де один з яких дуже нагадує ситуацію з «*керівниками*»:

«En el turismo accidentado viajaban dos noruegos con sus mujeres»

Автори MAL також вважають подібне сексизмом і бажанням виразити у мові чоловічу домінацію. З іншого, вони рекомендують у питаннях вираження якоїсь групи людей де є як жінки, так і чоловіки писати та говорити як на прикладі: «*Los gerentes y las gerentas*». Тобто, зазначати як жінок та і чоловіків замість звичного граматиці іспанської мови – чоловічого роду (*los todos*).

Також хибним «граматичним сексизмом» Ігнасіо Боске важжає приклади у працях VAL, UNED та AND:

En general, el rechazo a toda expresión del masculino destinada a abarcar los dos sexos es marcadísimo en las guías. VAL considera sexista escribir los valencianos (VAL15) y todos los ciudadanos (frente a toda la ciudadanía); UNED rechaza los becarios (UNED-6) y propone en su lugar las personas becarias; y AND considera discriminatorio escribir número de parados (AND-36), en lugar de número de personas sin trabajo.

Почнемо з праці VAL, автори якої вважають вживання «*los valencianos*», що перекладається як «*всі мешканці Валенсії*» лінгвістичним сексизмом і пропонують замість цього вживати «*a toda la ciudadanía*», що у свою чергу можна перекласти як «вся громада». У свою чергу автори UNED, вважають сексизмом вживання «*los becarios*», що перекладається як «*стажери*» і має чоловічий рід, і замість цього пропонують вживати «*las personas becarias*», що має дослівний переклад «*люди, що проходять стажеровку*», і має жіночий рід. Останні, вважають таким же лінгвістичним сексизмом вживання «*número de parados*», що у свою чергу перекладається як «*кількість безробітних*» і має чоловічий рід. Автори пропонують замість цього вживати «*número de personas sin trabajo*», що дослівно перекладається як «*кількість людей без роботи*» і має жіночий рід.

Далі Гарсіо Боске згадує книгу *¿Es sexista la lengua española?* (Barcelona, Paidós, 1994), де автор Альваро Гарсія Месегер висловлюється стосовно «лінгвістичного сексизму»:

*En su ya antiguo libro ¿Es sexista la lengua española? (Barcelona, Paidós, 1994), Álvaro García Meseguer analizaba pormenorizadamente estas confusiones. Explicaba (pág. 58) por qué son claramente sexistas frases como **Hasta los acontecimientos más importantes de nuestra vida, como elegir nuestra esposa o nuestra carrera, están determinados por influencias inconscientes**, ya que introducen una marcada perspectiva androcéntrica en una afirmación general sobre los seres humanos. Justificaba asimismo por qué es sexista —acaso más llamativamente aún (pág. 60)— uno de los versos de la famosa canción Libertad sin ira, popularizada en España en los años de la Transición por el grupo Jarcha: **Gente que solo busca su pan, su hembra, su fiesta en paz**. Explicaba García Meseguer que son sexistas, y por tanto discriminatorias, frases como **Los ingleses prefieren el té al café, como prefieren las mujeres rubias a las morenas**, pero también aclaraba que no lo es, en cambio, formar construcciones genéricas con*

artículos determinados o cuantificadores en masculino, como en Todos los que vivimos en una ciudad grande.

Автор книги наводить наступні приклади сексизму, як: «***Hasta los acontecimientos más importantes de nuestra vida, como elegir nuestra esposa o nuestra carrera, están determinados por influencias inconscientes***», що дослівно можна перекласти «Навіть найважливіші події нашого життя, такі як вибір дружини чи кар'єри, визначаються несвідомим впливом». Автор книги підкреслює, що у цьому прикладі дуже помітним є андроцентризм і одразу наводить інший приклад, що є уривком дуже популярної пісні епохи «переходу»: «***Gente que solo busca su pan, su hembra, su fiesta en paz***», що перекладається як «Люди, які в спокої шукають лише свого хліба, своєї жінки, свого миру».

Підводячи підсумок, Боске зазначає наступне:

*Hay acuerdo general entre los lingüistas en que el uso no marcado (o uso genérico) del masculino para designar los dos sexos está firmemente asentado en el sistema gramatical del español, como lo está en el de otras muchas lenguas románicas y no románicas, y también en que no hay razón para censurarlo. Tiene, pues, pleno sentido preguntarse qué autoridad (profesional, científica, social, política, administrativa) poseen las personas que tan escrupulosamente dictaminan la presencia de sexismo en tales expresiones, y con ello en quienes las emplean, aplicando quizá el criterio que José A. Martínez ha llamado despotismo ético en su excelente libro *El lenguaje de género y el género lingüístico* (Universidad de Oviedo, 2008). No debe olvidarse que los juicios sobre nuestro lenguaje se extienden a nosotros mismos.*

Тобто, автор каже, що серед лінгвістів вже давно існує згода про те, що немарковане (або родове) використання чоловічого роду для позначення обох статей є міцно обґрунтованим у граматичній системі іспанської мови, як і у

багатьох інших романських та нероманських мовах. Цим самим він ставить хрест на усі приклади «сексизму» що були перелічені раніше.

Далі Боске говорить, що багато з тих людей, хто бере на себе відповідальність казати що є сексизмом, а що ні – може і є вченим, але не лінгвістом, і що логічно роблять хибні висновки. Один з найяскравіших прикладів цього, як зазначає автор, це виступ Маргарити Салас, що у свою чергу відправляла свою працю до Королівської Академії Іспанської мови (RAE) задля того, щоб її поправки внесли до мови:

(“Yo creo que los científicos tenemos la obligación de hacer una difusión de la ciencia asequible, pero rigurosa”); que no intente excluir a las mujeres cuando habla de “los 40 doctorandos que se han formado en mi laboratorio”; que no pretenda dejar fuera a las niñas cuando explica que “un aspecto muy importante para la participación de la mujer en el mundo profesional es que haya facilidades para el cuidado de los niños”, ni tampoco a sus amigas cuando, al final de su conferencia, agradece a sus amigos su apoyo y su amistad a lo largo de su vida.

Дослівно переклав, можна зрозуміти, що Салас говорить все про теж саме використання чоловічого роду для позначення обох статей, приводячи приклади: «*los 40 doctorandos que se han formado en mi laboratorio*» де «*los 40 doctorandos*», тобто «40 вчених(докторів)», за словами Салас не відображають жінок, «*un aspecto muy importante para la participación de la mujer en el mundo profesional es que haya facilidades para el cuidado de los niños*» де «*los niños*», тобто «*діти*», не відображають дівчат, і т.д.

У новій граматиці задля вирішення подібних претензій, RAE повторно пояснило вживання чоловічого роду для позначення обох статей з точки зору граматики та також додала альтернативний варіант, де замість «*Los afectados recibirán una indemnización*», пропонується вживати уточнення «*Los afectados, hombres y mujeres...*» тим самим уникаючи будь-якої дискримінації.

Також, ніхто з представників RAЕ не заперечує додання, або іншими словами розширення, назв професій у жіночому роді: «*jueza*» - «*juez*», «*médica*» - «*médico*» і т.д.

Серед іншого, оскільки до RAЕ дійшло багато скарг, що прикметники, як наприклад «*juntos*», або «*solos*», якщо вживаються стосовно жінки та чоловіка – не передають видимість самої жінки. Оскільки ці прикметники мають чоловічий род. Боске наголошує на те, що це не мова створює «рамки» для жінок, а саме використання мови людьми, наводячи приклад взятий з конституції Республіки Болівії у Венесуелі:

*«Sólo los venezolanos y venezolanas por nacimiento y sin otra nacionalidad podrán ejercer los cargos de **Presidente o Presidenta** de la República, **Vicepresidente Ejecutivo o Vicepresidenta Ejecutiva**, **Presidente o Presidenta** y **Vicepresidentes o Vicepresidentas** de la Asamblea Nacional, **magistrados o magistradas** del Tribunal Supremo de Justicia, **Presidente o Presidenta** del Consejo Nacional Electoral, **Procurador o Procuradora** General de la República, **Contralor o Contralora** General de la República, **Fiscal General** de la República, **Defensor o Defensora** del Pueblo, **Ministros o Ministras** de los despachos relacionados con la seguridad de la Nación, finanzas, energía y minas, educación; **Gobernadores o Gobernadoras** y **Alcaldes o Alcaldesas** de los Estados y Municipios fronterizos y de aquellos contemplados en la Ley Orgánica de la Fuerza Armada Nacional.» «Para ejercer los cargos de **diputados o diputadas** a la Asamblea Nacional, **Ministros o Ministras**; **Gobernadores o Gobernadoras** y **Alcaldes o Alcaldesas** de Estados y Municipios no fronterizos, los venezolanos y venezolanas por naturalización deben tener domicilio con residencia ininterrumpida en Venezuela no menor de quince años y cumplir los requisitos de aptitud previstos en la ley.»*

На цьому прикладі дуже добре бачемо, як влада Болівії змогла знайти альтернативний шлях як вирішити питання гендеру у мові. А саме, у

кожному випадку множини, де маються на увазі як жінки, так і чоловіки, вони вживали замість множини чоловічого роді – множину як чоловічого, так і жіночого роду окремо:

«*los venezolanos y venezolanas*» – що перекладатися як «чоловіки та жінки Венесуели»;

«*Presidente o Presidenta*» – що дослівно можна перекласти як «президент або президентши», оскільки у нашій мові нема жіночого аналогу слову «президент», я використав умовно слово «президентша» задля того, щоб передати відтінок цього слова у іспанській мові приклада;

«*Procurador o Procuradora*» - що дослівно можна перекласти як і у випадку «президента», «прокуратора або прокураторши», хоча аналога цього слова у жіночому роді в нашій мові також не існує.

Приклад конституції Болівії є хорошою альтернативою, як можна вирішити питання «видимості жінок» у мові маючи те що є і між цим нічого не змінювати у внутрішніх складових мови.

1.2 Доктрина Боске, як поштовх до змін. Перекладацький аспект.

З появою доктрини Боске, увесь іспаномовний світ сколихнувся, оскільки це документ який пролив світло на дуже болюче питання сьогодення і серед того запропонував шлях вирішення проблеми.

Як наслідок, доктрина послугувала поштовхом до закріплення нових норм мови на усіх рівнях, особливо політичного та ЗМІ. Особливо яскраво ми можемо бачити це у «*GUÍA DE LENGUAJE INCLUSIVO DE GÉNERO*», що була опублікована Національною Радою Культури і Мистецтв Чіле.

Згідно з цим документом, нормами мови відносно до гендеру є:

- Уникання генералізації чоловічого роду. Тобто вживання «los todos» і т.д. по відношенню як до чоловіків, так і жінок;
- Вживання у письмовій мові os/as, es/as для позначення представників обох статей та уникнення дискримінації, як наприклад profesores/as;
- Намагання вживати гендернонейтральної мови загалом;
- Дублювання посад/титулів/професій і т.д. у обох родових формах для позначення представників обох статей.

За словами авторів цього документу, іспанська мова є несексита і вона пропонує достатньо можливостей та ресурсів, щоб уникати гендерної дискримінації у мові. Далі, задля кращого розуміння нових норм, автори наводять приклади:

- «*la cultura nos pertenece a todos, y su construcción...*», де «a todos» є генералізацією чоловічого роду по відношенню до представників обох статей. Авторі пропонують заміною на «*la cultura le pertenece a toda la*

- ciudadanía, y su construcción...»*, де «*a toda la ciudadanía*» є іменником нейтрального характеру;
- «*... que busca aumentar el universo de beneficiarios...*», де «*beneficiarios*» є генералізацією чоловічого роду по відношенню до представників обох статей. Автори пропонують заміною на «*la población beneficiaria*» що має нейтральний характер.
  - «*Se apoya la creación en arte y cultura de los chilenos residentes en el exterior*» де «*los chilenos*» є генералізацією чоловічого роду по відношенню до представників обох статей. Автори пропонують заміною на «*Se apoya la creación en arte y cultura de la población chilena residente en el exterior*», де «*la población chilena*» має нейтральний характер;
  - «*... sistema de relaciones laborales entre directivos y funcionarios...*» де «*directivos*» та «*funcionarios*» є генералізаціями чоловічого роду по відношенню до представників обох статей. Автори пропонують заміною на «*... sistema de relaciones laborales entre las personas pertenecientes al estamento directivo y personas funcionarias...*», де «*las personas pertenecientes al estamento directivo y personas funcionarias*» мають нейтральний характер;
  - «*La protección de los derechos de autor, de imagen y de protección laboral que corresponde a los creadores, artistas e intérpretes*» де «*autor*», «*los creadores*», «*los artistas*» та «*los intérpretes*» є генералізаціями чоловічого роду по відношенню до представників обох статей. Автори пропонують заміною на «*La protección de los derechos de autor y autora, de imagen y de protección laboral que corresponde a aquellas personas creadoras, artistas e intérpretes*», де «*autor y autora*» вживаються для позначення представників обох статей і «*las personas creadoras, artistas e intérpretes*» що мають нейтральний характер;
  - «*... diversos actores y representantes de los sectores artísticos...*» де «*actores*» є генералізацією чоловічого роду по відношенню до

представників обох статей. Автори пропонують заміною на «... *existiendo una diversidad de actrices y actores, como representantes de los sectores artísticos...*», де «*actrices y actores*» дублюється по відношенню до обох статей;

Також у цьому документі є пункт, що стосується вживання займенників та детермінантів нейтрального характеру. А саме «*el, los, aquel, aquellos*», що автори пропонують замінити на «*quien, quienes, cada*». Ось приклади взяті з цього ж документу:

- «*El que suscribe*», де «*El*» з займенником у чоловічому роді і перекладається як «*Той, що пише*», автори пропонують заміною на «*Quien suscribe*», що має нейтральний характер та перекладається як «*Хто пише*»;
- «*Aquellos que vinieron a exposiciones*», де «*Aquellos*» з займенником у чоловічому роді і перекладається як «*Ті, що прийшли на виставку*», автори пропонують заміною на «*Quienes vinieron a exposiciones*», що має нейтральний характер та перекладається як «*Хто прийшов на виставку*»;

Автори також автори пропонують замість «*uno*», що має чоловічий рід та відображає щось непевне (персону, річ і т.д.) вживати «*alguien*» та «*cualquiera*», які у свою чергу також відображають непевність але є гендернонейтральними:

- «*Cuando uno lee las listas de admisibilidad*», де «*uno*» є артиклем чоловічого роду, пропонують замінити гендернонейтральним «*alguien*», «*Cuando alguien lee las listas de admisibilidad*», або «*cualquiera*», «*Cuando cualquiera lee las listas de admisibilidad*»;

- «*Cuando uno viene al CNCA*», де «*uno*» є артиклем чоловічого роду, пропонують замінити гендернонейтральним «*alguien*», «*Cuando alguien viene al CNCA*», або «*cualquiera*», «*Cuando cualquiera viene al CNCA*».

Серед іншого, автори пропонують не вживати прислівники с гендерним маркером та замінити їх вживання гендернонейтральними шляхами, як на прикладі:

- «*Pocos artistas no cuentan con beca*», де «*pocos*» перекладається як «*Небагато*» або «*мало*» і є прислівником чоловічого роду, що пропонують замінити на гендернонейтральне «*La minoría*», «*La minoría de artistas no cuentan con beca*»;
- «*Muchos fueron convocados*», де «*muchos*» перекладається як «*багато*» або «*велика кількість*» і є прислівником чоловічого роду, що пропонують замінити на гендернонейтральне «*mucha gente*», «*Se convocó a mucha gente*»;

Автори також зазначають, що у питання стосовно позначення множини (жінок та чоловіків), замість універсального артикля краще виокремлювати кожен рід, Приклад:

- «*La población infante*», де застосован артикль жіночого роду «*la*» і що можна перекласти як «*Діти*», автори пропонують замінити наступним варіантом «*Los niños y las niñas*», де виділяються обидва гендера і дослівно можна перекласти як «*Хлопчики та дівчата*»;
- «*Las personas jóvenes*», де застосован артикль жіночого роду «*las*» і що у перекладі на нашу мову звучить цілком нормально «*Молоді люди*», автори пропонують замінити наступним варіантом «*Las mujeres y los hombres jóvenes*», де виділяються обидва гендера і дослівно можна перекласти як «*Молоді хлопці та дівчата*»;
- «*La población*», де застосован артикль жіночого роду «*la*» і що можна перекласти як «*Населення*», автори пропонують замінити наступним

- варіантом «*Los hombres y las mujeres*» », де виділяються обидва гендера і дослівно можна перекласти як «*Чоловіки та жінки*»;
- «*Las personas participantes*», де застосован артикль жіночого роду «*las*» і що можна перекласти як «*Учасники*» або «*Люди, що прийняли участь*», автори пропонують замінити наступним варіантом «*Las mujeres y los hombres participantes*», де виділяються обидва гендера і можна перекласти як «*Жінки та чоловіки - учасники*»;
  - «*La participación de la ciudadanía*», де застосован артикль жіночого роду «*la*» і що можна перекласти як «*Громадскість*», автори пропонують замінити наступним варіантом «*La participación de las vecinas y los vecinos*», де виділяються обидва гендера і дослівно можна перекласти як «*громадяни та громадянки*»;
  - «*Las personas expertas*» де застосован артикль жіночого роду «*las*» і що можна перекласти як «*Експерти*», автори пропонують замінити наступним варіантом «*Las trabajadoras y trabajadores*», де виділяються обидва гендера і дослівно можна перекласти як «*Жінки та чоловіки - експерти*»;
  - «*Las personas trabajadoras*» де застосован артикль жіночого роду «*las*» і що можна перекласти як «*Працівники*», автори пропонують замінити наступним варіантом «*Las expertas y los expertos*», де виділяються обидва гендера і можна перекласти як «*Працівники та працівниці*».

Автори наголошують на тому, що потрібно уникати вживання символу «@» у мові, що раніше у інтернеті люди почали вживати для створення відтінку гендернонейтральності. Тобто замість «*las*» та «*los*» вживали артикль «*l@s*» або у однині «*l@*». Автори підкреслюють, що цей символ є нелінгвістичним у його неможливо вимовити, саме тому його не рекомендують до вживання.

Окрім «@», автори також закликають уникати вживання дефісів, дужок та дробів, що так само але тільки раніше ніж «@», вживались для уникнення

сексистської мови. Автори наголошують, що загалом вживання дефісів, дужок та дробів робить мову нелегітимною. Єдине де вони можуть бути застосовані – це комерційних паперах задля збереження місця (у випадку, якщо його не вистачає).

Автори додають, що все що було перелічено вище стосується й офіційного дискурсу. Серед нюансів, автори підіймають питання графічних матеріалів (фото, відео, картинки і т.д.). Оскільки у наш час рівень використання графічних матеріалів дуже високий, Національна Рада Культури і Мистецтв Чіле внесла чіткі правила щодо використання:

- Потрібно дотримуватись чисельного балансу між використанням зображень жінок та чоловіків;
- Зображення повинні, наскільки це можливо, показувати людей обох статей, що розвивають всі види діяльності;
- Необхідно подбати про просторове розміщення представників обох статей, тобто на якому плані знаходяться як жінки, так і чоловіки. Потрібно дотримуватись балансу;
- Спостерігайте за розмірами зображень жінок і чоловіків, шукаючи рівноваги;
- Використовуйте зображення, які показують різноманітність людей з точки зору кольору шкіри, зросту, культури, фізичних форм, і т.д.

Серед нюансів, автори підкреслюють, що у наш час особливо важливим є збереження гендерної рівноваги на офіційному рівні, як ми можемо побачити на прикладі: «*Esta es una institución que favorece la igualdad de oportunidades entre **mujeres y hombres***», що можна перекласти як «*Це установа, що надає перевагу рівним можливостям між **жінками та чоловіками***». Тобто замість звичного «*los trabajadores*» (переклад: працівники) або більш нейтрального «*la gente*» (переклад: люди), у прикладі для представників обох статей підібрали окремі слова-маркери «*mujeres*» та «*hombres*».

Для кращого розуміння написаного, автори також запроваджують у своєму документі релевантне тлумачення термінів (терміни надані у мові першоджерела з перекладом курсивом у дужках):

- **Lenguaje:** Sistema de signos y medio de comunicación lingüístico, gestual o pictórico.

(Мова: Знакова система та засоби мовного, жестового чи образотворчого спілкування.)

- **Lenguaje sexista:** Representación sesgada, parcial o discriminatoria que asigna un status menor a valores, capacidades, aportes y roles de las mujeres.

(Сексистська мова: упереджене, часткове або дискримінаційне представництво, яке надає нижчий статус жіночим цінностям, здібностям, внескам та ролям.)

- **Lenguaje androcéntrico:** Uso de reiterado y/o exclusivo del genérico masculino para denominar la totalidad de los temas sociales y culturales. Pueden darse también una redacción androcéntrica que solamente considera la experiencia de hombres, sin tomar en cuenta la experiencia de las mujeres.

(Андроцентрична мова: використання повторних та / або виключно чоловічого роду для назви всіх соціальних та культурних питань. Також може бути андроцентричне письмо, яке враховує лише досвід чоловіків, не враховуючи досвіду жінок.)

- **Sexo:** Características biológicas que distinguen al macho de la hembra, y que designa las características sexuales primarias (aparatos y órganos sexuales internos) y las características sexuales secundarias (características externas dadas por la pubertad); en consecuencia innato y universal a la especie humana.

(Стать: біологічні характеристики, що відрізняють чоловіка від жінки, і які позначають первинні статеві ознаки (внутрішні статеві органи та апарат) та вторинні статеві ознаки (зовнішні

характеристики, що даються статевим дозріванням); отже, вроджений і універсальний для людського виду.)

- **Sexismo:** Mecanismos por el cual se otorgan privilegios o se practica la discriminación de género impidiendo la plena realización de las personas, especialmente las mujeres.

(Сексизм: Механізми, за допомогою яких надаються пільги або застосовується гендерна дискримінація, що перешкоджає повній реалізації людей, особливо жінок.)

- **Estereotipos de género:** Generalizaciones acerca de atributos de género y de los roles individuales o colectivos y las diferencias entre ellos. Pueden ser positivos o negativos y raramente comunican información precisa acerca de los demás.

(Гендерні стереотипи: Узагальнення щодо гендерних ознак та індивідуальних чи колективних ролей та відмінностей між ними. Вони можуть бути позитивними або негативними і рідко передають точну інформацію про інших.)

- **Género:** Construcción social de las diferencias sexuales. Es la valoración de las definiciones de lo femenino y lo masculino en la vida social, asociada generalmente a las mujeres y a los hombres, respectivamente, y a las expectativas depositadas en cada sexo. Refiere a roles y responsabilidades asignados por la familia, el mercado, el Estado, la sociedad y la cultura, por lo tanto cambia según los lugares y los tiempos.

(Стать: Соціальна побудова сексуальних відмінностей. Це оцінка визначень жіночого та чоловічого в суспільному житті, як правило, пов'язаних відповідно з жінками та чоловіками та з очікуванням, що покладаються на кожену стать. Це стосується ролей та обов'язків, покладених на сім'ю, ринок, державу, суспільство та культуру, тому змінюється відповідно до місця та часу.)

- **Identidad de género:** Concepto que hace referencia a cómo se identifica la persona, a la forma en que se reconoce a sí misma y se siente identificada,

indistintamente de su sexo, orientación sexual, edad, nivel socio-económico. Todas las personas poseen una identidad de género.

(Гендерна ідентичність: Поняття, яке стосується того, як людина ідентифікує, як вона розпізнає себе та відчуває себе ідентифікованою, незалежно від їх статі, сексуальної орієнтації, віку, соціально-економічного рівня. Усі люди мають гендерну приналежність.)

- **Discriminación de género:** Trato, criterio, medida, norma e intervención, manifiesta u oculta, desfavorable, generalmente a las mujeres, en base a la condición sexual o la subvaloración de las actividades asignadas a ellas o denominadas “femeninas”.

(Гендерна дискримінація: поводження, критерій, міра, норма та втручання, явне або приховане, несприятливе, як правило, для жінок, виходячи із статевого стану або заниженої діяльності, покладеної на них так званої "жіночої".)

- **Sesgos de género:** Aproximaciones o definiciones sistemáticamente erróneas de la realidad, que ubican o miran a las mujeres y a los hombres de manera diferente y desigual.

(Гендерні упередження: систематично неправильні підходи чи визначення реальності, які ставляться або дивляться на жінок та чоловіків по-різному та порушуючи рівність.)

- **Equidad de género:** Concepto que se refiere al principio conforme al cual hombres y mujeres acceden con justicia a los bienes y servicios de la sociedad, incluyendo aquellos socialmente valorados.

(Гендерна справедливість: поняття, що посилається на принцип, згідно з яким чоловіки та жінки мають справедливий доступ до товарів і послуг суспільства, включаючи ті, що мають соціальну цінність.)

- **Igualdad de género:** Situación en que todos los seres humanos son libres de desarrollar sus capacidades personales y de tomar decisiones sin las limitaciones impuestas por los estrictos roles tradicionales, y en la que se

tienen en cuenta, valoran y potencian por igual las distintas conductas, aspiraciones y necesidades de hombres y mujeres. La igualdad formal (o ante la ley) no es sino una primera etapa hacia la igualdad real (que contempla tratar de forma desigual a quienes son desiguales).

(Гендерна рівність: ситуація, в якій всі люди вільні розвивати свої особисті здібності та приймати рішення без обмежень, встановлених суворими традиційними ролями, і в яких вони враховують, цінують та посилюють різні способи поведінки, прагнення і потреби чоловіків і жінок. Формальна рівність (або перед законом) є лише першим етапом до реальної рівності (що передбачає нерівне поводження з нерівними).)

- **Datos desagregados por sexo:** Se refiere al proceso de recoger datos e información estadística desglosada por sexo, para hacer análisis comparativos contemplando la especificidad del género.

(Дані, розділені за статтю: Посилається на процес збору даних та статистичної інформації, розділених за статтю, для порівняльного аналізу з урахуванням гендерної специфіки.)

- **Análisis de género:** Forma sistemática de observar el impacto diferenciado de programas, proyectos, políticas y piezas legislativas sobre los hombres y las mujeres. Puede incluir el análisis de las múltiples formas en que los hombres y las mujeres, como actores sociales, se involucran en el proceso de transformación de roles, relaciones y procesos socialmente establecidos, motivados por intereses individuales y colectivos.

(Гендерний аналіз: Систематичний спосіб спостереження за різним впливом програм, проектів, політики та законодавчих актів на чоловіків і жінок. Він може включати аналіз кількох способів, коли чоловіки та жінки, як соціальні суб'єкти, втягуються в процес трансформації суспільно встановлених ролей, стосунків та процесів, мотивованих індивідуальними та колективними інтересами.)

- **Perspectiva o enfoque de género:** Análisis de la realidad que explica la vida social, económica y política desde una posición que tiene en cuenta el mundo de las mujeres, sus realidades y sus aportaciones para compararlas con la situación de los derechos de los hombres. Esta técnica de análisis pone de manifiesto que el origen y la perpetuación de la desigualdad no responde a situaciones naturales o biológicas sino a lo aprendido socialmente.

(Гендерна перспектива або підхід: аналіз реальності, яка пояснює суспільне, економічне та політичне життя з позиції, яка враховує світ жінки, їх реальність та їх внесок для порівняння їх із становищем прав чоловіків. Ця методика аналізу показує, що походження та збереження нерівності відповідає не природним чи біологічним ситуаціям, а тому, що було засвоєно соціально.)

- **Comunicación con perspectiva de género:** Se trata de incluir en las diferentes manifestaciones de la comunicación, en el lenguaje visual, hablado y escrito, un trato igualitario y respetuoso entre mujeres y hombres.
(Спілкування з гендерною перспективою: мова йде про включення до різних проявів спілкування, у візуальній, розмовній та писемній мові, рівного та шанобливого поводження між жінками та чоловіками.)
- **Transversalidad de género:** Transversalizar la perspectiva de género es el proceso de valorar las implicaciones que tiene para los hombres y para las mujeres cualquier acción que se planifique, ya se trata de legislación, políticas o programas, en todas las fases de la intervención desde la decisión hasta la evaluación, pasando por la planificación, la gestión y la ejecución. Es una estrategia para conseguir que las preocupaciones y experiencias de las mujeres, al igual que las de los hombres, sean parte integrante en la elaboración, puesta en marcha, control y evaluación de las políticas y de los programas en todas las esferas políticas, económicas y sociales, de manera que las mujeres y los hombres puedan beneficiarse de ellos igualmente y no se perpetúe la desigualdad. El objetivo final de la integración es conseguir la

igualdad de los géneros.

(Гендерна інтеграція: трансверсалізація гендерної перспективи - це процес оцінки наслідків для чоловіків та жінок будь-яких запланованих дій, будь то законодавство, політика чи програми, на всіх етапах втручання з боку прийняття рішення до оцінки, шляхом планування, управління та виконання. Це стратегія забезпечення того, щоб проблеми та досвід жінок, як і чоловіків, були невід'ємною частиною у розробці, реалізації, контролі та оцінці політики та програм у всіх політичних, економічних сферах. і соціальна, щоб жінки і чоловіки могли отримувати з них однакову вигоду, а нерівність не зберігається. Кінцевою метою інтеграції є досягнення гендерної рівності.)

2. Політичний та газетно-політичний дискурс іспанії на сьогодні. Перекладацький аспект гендерно маркованих слів.

Іспанія, та загалом іспаномовний світ, зазнавши значних потрясінь за останні роки вийшов на новий етап соціально-політичного життя. Чи значно змінився газетно-політичний дискурс в питанні гендеру? Чи позначились ці зміни у перекладацькому аспекті? Як саме гендер відображається у перекладацькому аспекті? Розглянемо ці питання на прикладах двох статей «*Un debate para desbloquear la campaña*» та відривку «*Justicia pagará 50.000 euros a unos abuelos privados de ver a sus nietas*», іспанської соціально-політичної газети *El País*, що насамперед є прикладом політичного газетного дискурсу та у якому особливо пильно повинні слідкувати за питанням гендеру. Статті будуть подані у повному розмірі за для кращого розуміння, але не буде перекладена цілком. Перекладу будуть підлягати виключно моменти, що стосуються вище зазначених питань. Перед початком перекладу, варто підкреслити велику різницю між рівнем питання гендеру у Іспанії, та іспаномовному світі та Україні, оскільки те що вважається сексизмом у Іспанії не завжди є сексизмом в Україні. Більш за те, відштовхуючись насамперед від доктрини Боске, та інших важливих документів з приводу питання гендеру у мові, ця стаття буде розглянута і з цього боку і матиме гендерно-альтернативні приклади, що також будуть перекладені українською мовою.

«Todos asumen que es muy importante, pero nadie necesita ganarlo. Al menos no entre el conjunto de los espectadores. Cada uno se dirigirá a un sector particular, el que buscan para consolidar sus objetivos. El primer debate de candidatos a la presidencia del Gobierno de la historia de España con la presencia de la extrema derecha, que se podrá ver hoy a las 22.00 en varias cadenas y en la web de EL PAÍS, estará tan fragmentado —cinco hombres sobre el

escenario, el récord estaba en cuatro— que no será relevante el dato de quién lo ganó, sino el de quién fue mejor para los suyos y los electorados limítrofes.

Las encuestas llegan tan abiertas, con dos bloques en los que ninguno tiene mayoría suficiente, que los movimientos del debate pueden alterar el resultado electoral, como sucedió en abril, cuando tanto Unidas Podemos como Ciudadanos mejoraron mucho sus posiciones tras los dos cruces.

El debate llegará además en un momento anímico especial. Poco antes de que empiece, a media tarde, se espera una gran tensión en Barcelona con la visita del Rey y las protestas organizadas por los independentistas. Cataluña podría dominar el encuentro, algo que interesa especialmente al bloque del centro derecha.

Como explica José Miguel Contreras, un experto en debates que ayudó a preparar los de Felipe González contra José María Aznar y José Luis Rodríguez Zapatero contra Mariano Rajoy, y al que siempre consultan los políticos y asesores de la siguiente generación, con un electorado tan fragmentado ya no importa quién gane el debate para el conjunto de los espectadores, a pesar de que hoy se esperan grandes audiencias. La clave está en los objetivos marcados.

El PSOE, por ejemplo, se concentra en lograr al menos dos o tres puntos más de lo que le auguran las últimas encuestas, como la de EL PAÍS, que le coloca en un 27,3%, muy por debajo del 28,7% que logró en abril. Ellos buscan el 30%. Y ese crecimiento, según admiten fuentes de la cúpula socialista, tiene que venir del centro, sobre todo socialistas indecisos y votantes de Ciudadanos. Por eso una de las claves del debate será el cruce entre Pedro Sánchez y Albert Rivera, el hombre que se juega más hoy y que tiene que arriesgar más que nadie. El líder de Cs está viendo como su electorado se deshace día a día, y necesita un golpe de efecto para salvar los muebles o esta semana puede marcar el final de su fulgurante carrera política. Sánchez tiene como principal objetivo en esta campaña hacerse con una

parte de los restos de ese naufragio. Y eso se notará sin duda en el debate. Fuentes socialistas oficiales aclaran sin citar a Cs que “el PSOE busca el voto de más de dos millones de indecisos que pueden confiar en el PSOE para hacer posible un Gobierno fuerte”.

Para explicar ese fenómeno del debate por objetivos, y no para ganar a toda la audiencia, Contreras recuerda el caso de los cruces entre Hillary Clinton y Donald Trump en EE UU, sobre todo el primero. Todas las encuestas rápidas de las televisiones dieron por hecho que Clinton había ganado el debate. Y de hecho ganó las elecciones en número de votos. Pero Trump se concentró en hablar de casos concretos de fábricas que estaban cerrando la producción en EE UU para llevarla a México. Trump buscaba votos en ese cinturón industrial deprimido que finalmente acabó dándole la victoria. En un debate con tantos protagonistas lo importante no es la preparación de datos, que apenas da tiempo a desarrollar, sino buscar un tono y decidir con quién confrontar. Iglesias optó en abril por un ritmo pausado, casi de moderador, que surtió efecto en el ambiente crispado que marcaron Rivera y Pablo Casado. Ahora las cosas han cambiado, el líder de Unidas Podemos está siendo muy duro con Sánchez en los mítines, y es probable que haya cruces fuertes entre ellos. Íñigo Errejón, que busca con dificultad un espacio entre ambos y no estará en el debate, intentará aprovechar después esa tensión para ofrecer su alternativa pactista.

El presidente, que prepara este debate como siempre con Iván Redondo, su estrategia principal, se enfrentará esta vez a un “todos contra el PSOE” que en su entorno creen que puede beneficiarle si logra ofrecer una imagen presidencial en medio de la crispación. Sánchez tiene que decidir si evita entrar a los choques que todos buscarán con él, como hizo Adriana Lastra el viernes en TVE, con el riesgo de asumir algunas acusaciones si no responde. Es un equilibrio complicado en el que lleva trabajando varias semanas.

Aparte de Rivera, que se juega todo y necesita no pasar desapercibido, Casado también tiene una posición compleja. Su campaña iba como un tiro pero el inesperado auge de Vox, sobre todo por Cataluña, ha frenado su crecimiento y le impide acercarse a los 100 escaños soñados. Casado ya empezó ayer domingo a endurecer su campaña. El líder de la oposición, un aznarista que prometió liderar “el PP verdadero”, tendrá que mirar a sus dos flancos para consolidar su crecimiento y no quedarse en un nuevo fiasco.

В першому реченні ми бачемо наступне: *«Todos asumen que es muy importante, pero nadie necesita ganarlo»*, перекладається воно як *«Всі розуміють важливість цього, але нікому не потрібно вигравати.»*. Якщо подивитись на це речення у плані гендеру, а саме у перекладацькому аспекті, єдине гендерно марковане слово *«Todos»* в українській мові є гендерно нейтральними і перекладається як «всі». Коли, як ми вже знаємо, навколо *«todos»* вже давно точаться суперечки, щодо маскулінності цього займенника.

Наступне речення *«Al menos no entre el conjunto de los espectadores.»* у перекладі виглядає наступним чином *«Принаймні, не серед аудиторії в цілому.»* Дивлячись на це речення збоку доктрини Боске, *«el conjunto de los espectadores»* є граматично вірним, але для більшої коректності його варто було написати наступним чином *«la gente que están espectandos»*. У перекладацькому аспекті *«el conjunto de los espectadores»*, що у іспанській мові має чоловічий рід, на українську перекладається як *«аудиторія»*, що у свою чергу має жіночий рід але у той же час є більш гендерно-нейтральним. У випадку, якщо перекласти як *«аудиторія телеглядачів»* де *«телеглядачі»* має чоловічий рід, україномовний варіант того ж самого речення всеодно є більш гендерно-нейтральним.

Далі подивившись на уривок *«El primer debate de candidatos a la presidencia del Gobierno...»*, що перекладається як *«Перші дебати кандидатів у президенти Уряду...»*. Ми бачемо, що у перекладацькому аспекті

розбіжностей між іспанською та українською нема. Як у випадку іспанської «*candidatos*» так і в українській «*кандидати*», обидва варіанти мають чоловічий рід. Відштовхуючись від доктрини боске, та володіючи більш детальною інформацією з приводу виборів у Іспанії, під словом «*candidatos*» маються на увазі 5 чоловіків, що приймають участь у виборах. У разі, якщо у цьому списку були б жінки, редакторам статті потрібно було б замінити звичне «*candidatos*» на щось більш коректне, що б виокремлювало обидві статі кандидатів наприклад «*candidatos y candidatas*», яке б на українську все одно можна було б перекласти як «кандидати» перекладацьким прийомом опущення, без значних втрат у значенні, або просто «кандидати та кандидатки».

Наступний уривок «...*las protestas organizadas por los independentistas*», перекладається як «...протести організовані борцями за незалежність». У перекладацькому аспекті обидва варіанти «*los independentistas*» та «*борці за незалежність*» мають чоловічий рід. Але відштовхуючись від доктрини Боске, хоча «*los independentistas*» є виразом вірним з точки зору граматики, але потребує більш коректного синоніму згідно з останніми документами з питання гендеру, оскільки вживаюче це слово під ним мають на увазі як жінок та й чоловіків. Гендерно-нейтральним було б сказати «*los hombre y las mujeres independtistas*». І знову таки, при перекладі на українську цей приклад можна було б залишити як «*борці за незалежність*», застосувавши перекладацький прийом опущення оскільки у нашій мові та у нашій країні подібних документів нема і відношення до таких прикладів є більш нейтральним. Або просто зробивши переклад як «чоловіки та жінки – борці за свободу»

У наступному уривку «...*al que siempre consultan los políticos y asesores de la siguiente generación.*», що перекладається як «...з якими завжди консультуються політики та радники наступного покоління» є одразу два слова, які нас цікавлять. А саме «*los políticos*» та «*los asesores*», які у свою чергу у іспанській мові мають чоловічий рід, і у перекладацькому аспекті при

перекладі на українську як «політики» та «радники» зберігають свій рід. Оскільки ці слова включають у себе і жінок, що працюють на цих посадах, враховуючи доктрину Боске та інші документи з питання гендеру, варто було б зазначити та виокремити це, або вибрати гендерно-нейтральний варіант «*las personas políticas y asesoras*». Але навіть у цьому випадку при перекладі на українську, воно все одно залишилось як «політики та радники» оскільки на сьогоднішній день у іспанській мові існують жіночий еквівалент до більшості професії, а в українській мові – ні, хоча в останній час починають активно утворюватись. Тобто на сьогодні іспанською можливо сказати навіть «*las políticas*» та «*las asesoras*», коли в українській мові перекласти жіночим родом можливо буде тільки «*las asesoras*», як «радниці».

Наступний уривок на який ми звернемо увагу, це «...*sobre todo socialistas indecisos y votantes de Ciudadanos*.» , що перекладається як «...перш за все це соціалісти, що ніяк не можуть визначитись, та громадяни-виборці.». Тут нас цікавить «*votantes de Ciudadanos*», де обидва іменника мають чоловічий рід і який у перекладацькому аспекті зберігається при перекладі на українську, як «громадяни-виборці». Варто наголосити, що хоча цей вислів є граматично вірним, але з позиції толерантності та відштовхуючись перш за все від доктрини Боске, «*votantes de Ciudadanos*» варто було написати «*la gente (de Ciudadanos) que votan*»/ «*la gente votante de Ciudadanos*», оскільки це висловлювання включає в себе не тільки чоловіків, а й жінок. У такому випадку переклад можна було зробити методом генералізації як «люди, що голосують», або зберегти минулий переклад як «громадяни-виборці».

З аналізу першої статті, ми бачемо що хоча в іспаномовному світі і трапились певні серйозні зміни, багатьом змінам ще предстоїть трапитись. Хоча «нові правила» вже торкнулись політики, у політично-газетному дискурсі все ще панують пережитки минулого, де жінок і все з ними пов'язане благополучно уникали.

Що до гендеру у перекладацькому аспекті, можна побачите, що хоч у багатьох випадках гендерно-марковані слова зберігають свій рід при перекладі, але вони стають більш гендерно-нейтральними. Яскравим прикладом цього є «los todos», що на українську перекладається нейтрально як «всі», хоча в іспанській мові для позначення представників обох статей має виключно чоловічий рід. З іншої сторони, нерідко те що у іспанській мові має чоловічий рід, в українській має виключно жіночий. І те що є гендерно-нейтральним в іспанській, у перекладацькому аспекті не має прямого еквіваленту в українській мові, як наприклад певні професії, і тому перекладаються аналогом чоловічого роду.

Розглянемо наступну статтю «*Justicia pagará 50.000 euros a unos abuelos privados de ver a sus nietas*» :

«Los abuelos tienen derecho a disfrutar de sus nietos. No se les puede privar de ello aun cuando el matrimonio de los hijos haya sido conflictivo y acabe en divorcio. Ramón y Margarita, ambos de 76 años, abuelos de dos niñas y vecinos de un pequeño municipio de Tarragona, han mantenido una larga y tortuosa batalla judicial con su exnuera para que esta les dejase ver a sus dos nietas. Lograron que un juez les diese la razón frente a la madre de las niñas y le ordenase dejar a los abuelos estar con ellas al menos un día cada dos semanas. La nuera se negaba en redondo y desobedeció reiteradamente la orden judicial. El juzgado dejó pasar los años y nunca llegó a ejecutar su propia decisión. El conflicto ha traído consecuencias.

La Audiencia Nacional, en una novedosa sentencia del magistrado José Félix Méndez Canseco, ha ordenado al Ministerio de Justicia, como responsable patrimonial de la inacción del juez y de la larga duración del proceso, que indemnice a cada uno de los abuelos con 25.000 euros, más los intereses legales.

“El dinero no compensa lo mucho que hemos pasado, tantos pleitos y sin poder estar con ellas ni verlas crecer”, dice Ramón que, como su esposa, lleva 14 años sin poder ver a sus nietas. La pareja ha perdido toda esperanza. Una de las niñas tiene ahora 18 años; la otra, 16. “No hay derecho, todo ha sido muy injusto”, se quejan. “Nos han robado la vida de nuestras nietas; cuando nos miramos, sabemos que nos faltan ellas”, describe Ramón.»

Починаючи з першого речення *«Los abuelos tienen derecho a disfrutar de sus nietos.»*, що перекладається як *«Дідудсі та бабусі мають право проводити час зі своїми онуками»*. У цьому випадку нас цікавить *«Los abuelos»* та його переклад виходячи з контексту статті *«Дідудсі та бабусі»*. У перекладацькому аспекті, *«Los abuelos»* має чоловічий рід, множену, що включає у себе як і жінок і чоловіків. Коли у єдиному варіанті перекладу українською *«Дідудсі та бабусі»*, з іспанського варіанту виокремлюється і жіночий рід так й чоловічий, що є більш нейтральним варіантом у гендерному аспекті. Цей приклад інший раз демонструє нам, що загалом українська мова є більш гендерно-нейтральною, порівнюючи з іспанською, у якій явно домінує маскулініть. Відштовхуючись від доктрини Боске, *«Los abuelos»* знову таки є граматично вірним варіантом, але за для досягнення гендерної нейтральності кращим варіантом було б сказати *«Las abuelas y abuelos»*, яке в свою чергу є точним перекладом *«Дідудсі та бабусі»*.

У наступному речення *«No se les puede privar de ello aun cuando el matrimonio de los hijos haya sido conflictivo y acabe en divorcio.»*, що перекладається як *«Вони не можуть бути позбавлені цього, навіть якщо шлюб дітей був конфліктним і закінчився розлученням.»* нас цікавить слово *«los hijos»* що має чоловічий рід, множену і яке під час перекладу на українську змінює рід на жіночий, тобто *«діти»*. Цим самим переклад українською знову є більш нейтральним, а ніж іспанською. Хоча *«los hijos»* є граматично вірним, але оскільки у цьому випадку маються на увазі представники обох статей, за для досягнення гендерної нейтральності у

іспанській краще було б виокремити представників обох статей, сказавши «*sus hijos y hijas*», що у свою чергу мало б той самий переклад «*діти*» українською, але водночас стало більш гендерно-нейтральним.

Як ми бачемо, після аналізу двох статей газети *El País*, політично-газетний дискурс не зазнав таких змін, як загалом політичний дискурс після появи доктрини Боске та інших праць з питання гендеру. У перекладацькому аспекті зрозуміло те, що гендер є непостійною одиницею. Оскільки слово, що має чоловічий рід у іспанській, може перекладатись на українську словом жіночого роду, або взагалі безособовим словом і що логічно, буде більш гендерно-нейтральним. І навпаки, те що у іспанській мові є гендерно-нейтральним може перекладатись українською виключно у чоловічому роді. Нова політика у іспанській мові стосовно гендеру, яку внесла доктрина Боске, керівництво Академії Чілі та інші парці, безперечно вплинули на гендер у іспанській мові загалом, але перекладацькому аспекті нічого не змінилось, оскільки переклад з іспанської на українську здійснюється підбором українського еквіваленту, який не завжди має той самий рід як і слово що перекладається з іспанської, і взагалі може мати велику різницю.

Висновки до Розділу II:

У останні роки іспанія, та загалом увесь іспаномовний світ, що на протязі історії страждав від сексизму по відношенню до жінок, зазнав значних потрясіннь. Поволі зростаючі масштаби обурення у наслідок сексизму привів Іспанію та увесь іспаномовний світ до питань: чи є конституція Іспанії сексистською та чи є іспанська мова сексистською загалом? З цього моменту питання гендеру набуло нової сили, що призвело до відповіді з боку Королівської Академії Іспанії, якою стала доктрина Боске. Доктрина, яка пролила світло з лінгвістичної точки зору на питання гендеру, дала уяву про те, що мова є нейтральною і тільки люди винні у появі сексизму. Доктрина, що зачепила увесь іспаномовний світ і показала альтернативні, несексистські шляхи вживання мови у житті та на усіх рівнях життя.

Загалом, іспанська та українська є дуже різними, оскільки вони є мовами різного походження. І саме тому чоловічий гендер у іспанській мові не доміную настільки, як в українській мові. У перекладацькому аспекті, гендер є непостійною одиницею і доволі часто при перекладі відрізняється від українсько-мовних еквівалентів які більше за те, мають більш гендерно-нейтральну природу. Саме тому можна сказати, що на відміну від іспанської, українська мова є більш гендерно-нейтральною і в ній не спостерігається такого домінування чоловічого роду та маскулінності загалом.

І хоча нова політика у іспанській мові стосовно гендеру, що з'явилась як наслідок доктрини Боске, керівництво Академії Чілі та інших праць, вплинули на гендерний аспект у іспанській мові загалом, але перекладацький аспект нічного не змінилось, оскільки переклад з іспанської на українську здійснюється підбором українського еквіваленту, а гендерні особливості наших мов інколи мають значну різницю.

Загальні висновки:

Політика, та політичний дискурс в останній час стало у певному сенсі, невід'ємною частиною нашого повсякденного життя, і навпаки, наше повсякденне життя стало набагато швидше відобразитись у політиці. Так і з питанням гендеру, яке стало причиною дуже багатьох скандалів, мітингів, дебатів, котре дійсно набуло великих обсягів і було розглянуто багатьма різними установами з усього світу, більш за те були видані праці державного та світового рівня як наприклад Доктрина Боске, але на сьогоднішній день це питання все ще залишається відкритим оскільки воно включає в себе багато аспектів життя окрім самої мови, тобто лінгвістики. На прикладі Іспанії, де значний час у історії був присутній сексизм по відношенню до жінок, який безперечно залишив свій відбиток у мові, хоча не змінив мову загалом.

Розглядаючи приклади сексизму у перекладі з іспанської на українську, можна сказати напевне, що наші мови дуже різняться одна від одної і що логічно, гендерні особливості також. Саме тому багато слів іспанською мовою мають інший рід в українській мові, або навіть маючи один й той же рід, еквівалент українською буде більш гендерно-нейтральним, ніж іспанською. Також немало прикладів сексизму у іспанській мові не мають гендерно-прямого еквіваленту у нашій мові взагалі, як наприклад еквівалент

іспанській «todos» що у значній мірі є сексизмом, українською перекладаючись як «всі» має нетральний характер. З цього, можна зробити висновок, що українська мова є більш гендернонейтральною порівнюючи з іспанською.

Підводячи висновки важливим буде наголосити, що мова – не є сексистом, сексист – це людина, що невміло користується мовою. Тому рішення цього питання значною мірою полягає у діях більш соціально-морального характеру, як наприклад навчання дітей дошкільного та шкільного віку соціально-моральним нормам та загалом усіх вікових груп і т.д. Лінгвістика, тобто мова, має відношення до цього питання виключно у світі ознайомлення людей з альтернативними шляхами висловлювання та спілкування, більш коректного та морально-етичного.

El Resumen:

En el siglo XXI, es una condición extremadamente importante para la transición a una "nueva sociedad" que todos los aspectos de la vida, como programas, legislación, cualquier proyecto dirigido al desarrollo social y el medio ambiente, tengan en cuenta un factor de igualdad de género que todavía no se logró debido al tiempo y al costo de los procesos involucrados. Aunque no está directamente relacionado con el género, la lingüística no lo evita porque es un fenómeno social, y todo lo relacionado con la sociedad implica el uso del lenguaje, es decir, una herramienta de la lingüística que estoy creando y traduciendo.

La política y el discurso político se han convertido recientemente, de alguna manera, en una parte integral de nuestra vida cotidiana y, por el contrario, nuestra vida cotidiana se ha reflejado mucho más rápidamente en la política. Entonces, con el tema de género, que ha causado tantos escándalos, manifestaciones, debates, que realmente ha ganado mucho y ha sido considerado por muchas instituciones diferentes de todo el mundo, se han publicado más trabajos a nivel nacional y mundial como la Doctrina Bosque, pero hoy día, esta pregunta permanece abierta porque involucra muchos aspectos de la vida más allá del lenguaje en sí, es decir, la lingüística. Por ejemplo, en España, donde el sexismo contra las mujeres ha estado presente durante un tiempo considerable en la historia, lo que sin duda ha dejado su huella en el idioma, aunque no cambió el idioma por completo.

La creciente escala de la indignación por el sexismo ha llevado a España y al mundo hispanohablante a la pregunta: ¿es sexista la constitución española y el sexista en español es en general? A partir de ese momento, el tema del género ganó una nueva fuerza, lo que llevó a una respuesta de la Real Academia de España, que se convirtió en la doctrina de Bosque. La doctrina, que arrojó luz desde una perspectiva lingüística sobre cuestiones de género, dio la impresión de que el lenguaje es neutral y solo las personas son culpables de sexismo. Una doctrina que

ha envuelto a todo el mundo hispano y ha demostrado formas alternativas y no sexistas de usar el lenguaje en la vida y en todos los niveles de la vida.

Teniendo en cuenta los ejemplos de sexismo traducidos del español al ucraniano, podemos decir con certeza que nuestros idiomas son muy diferentes entre sí y que, lógicamente, las características de género también son diferentes. Es por eso que muchas palabras en español tienen un género diferente en el idioma ucraniano, o incluso tienen el mismo género, el equivalente en ucraniano será más neutral al género que en español. , como el equivalente del español "todos", que es en gran parte sexismo, y el ucraniano se traduce como "todo" neutral. De esto, podemos concluir que el idioma ucraniano es más neutral en cuanto al género que el español.

Aunque la nueva política de género en español, que surgió como resultado de la doctrina de Bosque, el liderazgo de la Academia chilena y otras obras influyeron en el aspecto de género en español en general, pero el aspecto de la traducción de la noche no ha cambiado desde la traducción del español al ucraniano el equivalente ucraniano, y las características de género de nuestros idiomas a veces hacen una gran diferencia.

Resumiendo, será importante enfatizar que el lenguaje no es sexista, un sexista es una persona que habla el idioma con fluidez. Por lo tanto, abordar este problema se trata principalmente de acciones de una naturaleza más socio-moral, como enseñar a los niños en edad preescolar y escolar las normas socialmente morales y, en general, a todos los grupos de edad, etc. La lingüística, es decir, el lenguaje, es relevante para este tema únicamente en el mundo de presentar a las personas formas alternativas de expresión y comunicación, más correctas y moralmente éticas.

Література:

1. Гендерна лінгвістика – Режим доступу :
https://uk.wikipedia.org/wiki/гендерна_лінгвістика
2. Демьянков Валерий Закиевич. Политический дискурс как предмет политологической филологии // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. М.: ИНИОН РАН, 2002.
3. Доктрина Боске – Режим доступу :
https://www.rae.es/sites/default/files/Sexismo_linguistico_y_visibilidad_de_la_mujer_0.pdf
4. Мухарямов Наиль Мидхатович, Мухарямова Ляйсан Музиповна. Политическая лингвистика как научная дисциплина // Политическая наука / Отв. ред. и сост. В.И. Герасимов, М.В. Ильин. М., 2002. № 3. С. 44 – 45.
5. «GUÍA DE LENGUAJE INCLUSIVO DE GÉNERO» – Режим доступу :
<https://www.cultura.gob.cl/wp-content/uploads/2017/01/guia-lenguaje-inclusivo-genero.pdf>
6. Сегол Р. Переклад як різновид міжмовної комунікації / Р. Сегол. – 2013. – К. с.680–683.
7. Стаття «Constitución y feminismo» з газети El País – Режим доступу:
https://elpais.com/elpais/2018/04/24/opinion/1524574102_225042.html
8. Кондратенко Н.В. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності / Н. В. Кондратенко ; відп. ред.: О. В. Александров ; ОНУ ім. І.І. Мечникова . - Одеса : Чорномор'я, 2007 . - 155 с.
9. Стаття « ¿Es sexista la lengua española? » з газети El País – Режим доступу :
https://elpais.com/cultura/2017/12/03/actualidad/1512259900_135421.html

10. Семотюк Орест Любомирович. Політична комунікація як об'єкт політичної лінгвістики: міждисциплінарний аспект// Мова і культура (Науковий журнал). - К.:Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. - Вип.12. - Т.ІІІ.
11. Стаття « El Gobierno encarga a la RAE un estudio para adecuar la Constitución a un lenguaje "inclusivo"» з газети europa press – Режим доступу : <https://www.europapress.es/epsocial/igualdad/noticia-gobierno-encarga-rae-estudio-adecuar-constitucion-lenguaje-inclusivo-20180710121330.html>
12. Мухарямов Наиль Мидхатович, Мухарямова Ляйсан Музиповна. Политическая лингвистика как научная дисциплина // Политическая наука / Отв. ред. и сост. В.И. Герасимов, М.В. Ильин. М., 2002. № 3. С. 47 – 49.
13. Стаття «LA RAE RECHAZA EL USO DE “TODOS Y TODAS”» – Режим доступу : <https://educacionyculturaaz.com/la-rae-rechaza-el-uso-de-todos-y-todas-lomasvisto>
14. Гаврилова М. В. Критический дискурс – анализ в современной зарубежной лингвистике. СПб., 2003. – С.- 145.
15. Стаття «La RAE rechaza el lenguaje inclusivo de la Constitución pedido por el Gobierno: "No cabe ninguna sorpresa"» з газети El Mundo – Режим доступу : <https://www.elmundo.es/espana/2018/07/11/5b44ffa6e2704e939f8b45ff.htm>
1
16. Даниленко В. И. Современный политологический словарь. – М., 2000. – С. 218 – 220.
17. Корнейко Т. Г. Основные подходы к изучению политического языка в современных политико – лингвистических исследованиях // Вестник Московского университета. Сер. 12. Политические науки. – 2003. – № 5. – С. 78.

18. Lenguaje Inclusivo – Режим доступа :
<https://observatorioigualdad.unizar.es/lenguaje-inclusivo>
19. Леш С. Соціологія постмодернізму. – С. 272 – 282, 296, 300.
20. Стаття «La RAE recomienda desdoblarse rey y reina en la Constitución» з газети El País – Режим
доступу: https://elpais.com/cultura/2019/01/26/actualidad/1548493901_381159.html
21. Мухарямов Н. М., Мухарямова Л. М. Политическая лингвистика как научная дисциплина. – С. 54
22. Стаття «Lenguaje inclusivo en aulas y leyes, más mujeres al poder y otras pautas del Consejo de Europa» з газети El País – Режим
доступу: https://elpais.com/sociedad/2019/05/24/actualidad/1558720128_675680.html
23. Шумарова Н. П. Языковая компетенция личности: социопсихологический аспект. – К., 1994; її ж : Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму. – К., 2000. – С. – 77.
24. Алпатов В. Об антропоцентричном и системоцентричном подходах к языку // Вопросы языкознания. – 1993. – № 3. – С. 24 – 25.
25. Губогло М. Н. Языки этнической мобилизации. – М., 1998. – 64.
26. Ирхин Ю. В. Международная ассоциация политических наук и XIX Всемирный конгресс политологов. – С. 116 – 117.
27. Бацевич Ф. С. Основы комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр "Академія", 2004. – 344 с.
28. Горошко Е. И. Языковое сознание : гендерная парадигма / Е. И. Горошко. – Харьков : ИЯ РАН – Издательский Дом "ИНЖЭК", 2003. – 440 с
29. Халеева И. И. Гендер как интрига познания / И. И. Халеева // Гендер как интрига познания : [сборник статей]. – М. : Изд-во "Рудомино", 2000. – С. 9–14.

30. Кирилина А. В. Лингвистические гендерные исследования [Электронный ресурс] / А. В. Кирилина, М. В. Томская. – Режим доступа : <http://www.strana-oz.ru/?article=1038&numid=23>
31. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : ЛКИ, УРСС Эдиториал, 2010. – 264 с.
32. Кирилина А. В. Гендерные исследования в лингвистике и теории коммуникации / А. В. Кирилина. – М. : РОССПЭН. – 250 с
33. Бессонова О. Л. Оценочный тезаурус английского языка : когнитивно-гендерные аспекты / О. Л. Бессонова. – Донецк, ДонНУ, 2002. – 362 с
34. Крейдлин Г. Е. Мужчины и женщины в невербальной коммуникации : культурно-универсальные и культурноспецифические особенности невербального коммуникативного поведения / Г. Е. Крейдлин // Гендер : язык, культура, коммуникация : материалы Третьей Международной конференции. – Москва, 2003. – С. 67–68.
35. Белянин В.П. Основы психолингвистической диагностики: модели мира в литературе. – М., 2000.
36. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М., 1981.
37. Загнітко А.П. Лінгвістика тексту. – Донецьк, 2006.
38. Зимняя И.А. Лингво-психология речевой деятельности. – Москва – Ростов, 2001.
39. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. – Л., 1979.
40. Матвеева Г.Г. Актуализация прагматического аспекта научного текста. – Ростов н/Д, 1984.
41. Стриженко А.А. Роль языка в системе средств пропаганды (на материале буржуазной прессы). – Томск, 1980.
42. Хованская З.И. Анализ литературного произведения в современной французской филологии. – М., 1988.
43. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. – Москва – Волгоград, 2000.

44. Булыгина Т.В. Прагматика, семантика, лексикография. – М., 1997.
45. Загнітко А.П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис. – Донецьк, 2001.
46. Звегинцев В.А. Предложение и его отношение к языку и речи. – М., 1976
47. Колшанский Г.В. Контекстная семантика. – М., 1980.
48. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность. – М., 1969.
49. Сидоркова Г.Д. Прагматика паремий: пословицы и поговорки как речевые действия. – Краснодар, 1999.
50. Сухих С.А. Прагмалингвистическое измерение коммуникативного процесса: дис. ... докт. филол. наук. – Краснодар, 1998.
51. Человеческий фактор в языке. Коммуникация, модальность, дейксис. – М., 1992.
52. Яворська Г.М. Прескриптивна лінгвістика: Мова, культура, влада. – К., 2000.
53. Шейгал Е.И. Семиотическое пространство политического дискурса // Полит. дискурс в России. - 1999. - № 3. - С. 42.
54. Политическая наука: Сб. науч. тр. / РАН. ИНИОН, Ин-т сравн. политологии, Рос. ассоц. полит. науки; Отв. ред. и сост. В.И. Герасимов, М.В. Ильин. - М., 2002. - № 3: Политический дискурс: История и современные исследования. - С. 7-86.
55. Кубрякова Е.С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике // Дискурс, речь, речевая деятельность. - М., 2000. - С. 7-25.
56. Дейк Т.А., ван. Язык, познание, коммуникация: Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1989. - 312 с
57. Арутюнова Н.Д., Падучева Е.В. Истоки, проблемы и категории прагматики / Новое в зарубежной лингвистике - М.: Прогресс, 1985. - Вып. 16: Лингвистическая прагматика.- С. 3-42.

58. Арутюнова Н.Д. Дискурс // Лингвистический энциклопедический словарь. - М.: Совет. энцикл., 1990. - С. 136-137.
59. Бляхер Л.Е. Российский политический дискурс и концептуализация становящегося политического пространства. - Полис. - 2002. - № 3. - С. 31-40
60. Ильин М.В. Политическое самоопределение России. - Pro et contra, 1999. - Т. 4. - № 3.
61. Паршин П.Б. Лингвистические методы в концептуальной реконструкции // Системные исследования. - Б. м., 1986.
62. Филиппов А. Наблюдатель империи: империя как понятие социологии и политическая проблема. - М., 1993.
63. Calero, María Ángeles. *Sexismo lingüístico*. 1999. Narcea.
64. García Meseguer, Álvaro. *¿Es sexista la lengua española?* 1994. Paidós. / *Género y comunicación. Un análisis lingüístico*. 2002. Conferencia en el Congreso Nacional sobre la Mujer y los Medios de Comunicación.
65. Catalá, Aguas Vivas; y García Pascual, Enriqueta. *Ideología sexista y lenguaje*. 1995. Galaxia d'Edicions. / *¿Se puede ser feminista sin destruir el lenguaje? Igualdad y sexismo en la comunicación*. 2013. Universidad de Valencia.
66. Bengoechea, M. y Calero, Mª Á. *Sexismo y redacción periodística*. 2003. Valladolid. Junta de Castilla y León.
67. Bengoechea, Mercedes. *Nombra en femenino y masculino*. En 'La lengua y los medios de comunicación'. 1999. U. Complutense / *Historia (española) de las primeras sugerencias para evitar el androcentrismo lingüístico*. 2000. 'Rev. Iber. de Discurso y Sociedad'. Vol. 2
68. Стаття «No es sexista la lengua, sino su uso» з газети El País – Режим доступу: https://elpais.com/cultura/2018/02/23/actualidad/1519389008_808351.html

- 69.Стаття «¿Es sexista la lengua española? » з газети elPlural – Режим доступу: https://www.elplural.com/sociedad/8m-feminismo-machismo-lenguaje-lengua-espanola_212288102
- 70.Стаття «La lengua española no es sexista» з газети La Razon – Режим доступу:https://www.larazon.es/historico/8281-la-lengua-espanola-no-es-sexista-OLLA_RAZON_272100
71. Bourdieu P. Structuralisme et thйorie de la connaissance sociologique. - Paris, 1968.
72. Почепцов Г.Г. (мл) Теория коммуникации. К.: 1999. с.210
73. Косериу, Э. Синхрония, диахрония и история / Э.Косериу // Новое в лингвистике. –М., 1963. – Вып 3. –С. 143-343
74. Мантль Вольфган. Мова і політика // Думка про політику / за ред. Йозеф Крайнер. - Грац; Відень; Кельн.Верлаг Штирія, 1985р. - 407 с.
75. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В. З. Демьянков // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. – М. : ИНИОН РАН, 2002. – № 3.
76. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності / Н. В. Кондратенко ; відп. ред.: О. В. Александров ; ОНУ ім. І. І. Мечникова . – Одеса : Чорномор'я, 2007 . – 155 с.
77. Чухим Ч. Гендер та гендерні дослідження в ХХ столітті //[Режим доступу]: <http://www.ji.lviv.ua/n17texts/chuhym.htm>
78. Виноградов В.С. Перевод. Общие и лексические вопросы / В.С. Виноградов. - М. : Издательство института общего среднего образования РАО, 2004. - 224 с.
- 79.Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика: Статус, проблемы, аспекты / А.Д. Швейцер. - М. : Наука, 1988. - 215 с.
- 80.Фёдоров А.В. Основы общей теории перевода (Лингвистические аспекты). – М., 2002.

81. Психолінгвістичні аспекти перекладу: навчальний посібник/Сергій Васильович Засєкін. - Луцьк: ВІЕМ, 2006.
82. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О. Селіванова. - Полтава : Довкілля-К, 2011. - 844 с.
83. Рецкер Я.И. Пособие по переводу с английского языка на русский язык / Я.И. Рецкер. - М. : Просвещение, 1982. - 104 с.
84. Семёнов А. Л. Основные положения общей теории перевода. / А. Л. Семёнов. – М.: Изд-во Российского ун-та дружбы народов, 2005. – 99 с.
85. Латышев Л. К. Курс перевода. Эквивалентность и способы её достижения. – М.: Международные отношения, 1981. – 198 с.
86. Проблемы перевода. Т.Р. Левицкая, А.М.Фиттерман, Издательство “Международные отношения”, М., 1976
87. Вине Ж.-П. Технические способы перевода // Ж.-П. Вине, Ж. Дарбельне. - М. : 1978. - 298 с.

